राजस्व सुधार कार्ययोजना

(Revenue Improvement Action Plan)

अन्तिम प्रतिवेदन

स्थानीय सरकार

शिवपुरी गाउँपालिका

शेराबगर, नुवाकोट

बागमती प्रदेश, नेपाल

पेस गरिएको निकायः

शिवपुरी गाउँपालिका

शेराबगर, नुवाकोट

तयार गर्नेः

प्रोजेक्ट इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी एण्ड रिसर्च प्रा.ली.

काठमाडौं

आषाढ, २०८२

विषय सूची

परिच्छेद–एकः

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

१.२ राजस्व सुधारको औचित्य

१.३ योजनाले राखेका उद्देश्यहरू

१.४ योजना तर्जुमा विधि र प्रक्रिया

१.५ योजनाका सिमाहरू

परिच्छेद–दुई :

गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१ पृष्ठभूमि संक्षिप्त परिचय

२.२ मानव संसाधनको अवस्था

परिच्छेद–तीनः

स्थानीय तहको राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता

३.१ राजस्व अधिकार सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था

३.१.१ संवैधानिक व्यवस्था

३.१.२ कानुनी व्यवस्था

३.२ आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था

३.३ आन्तरिक आय संकलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण

३.३.१ स्थानीय कर राजस्व

३.१.३ कर राजस्व

३.१.४ गैर कर राजस्व

परिच्छेद–चार :

आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा संकलन अवस्था

४.१ राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीति

४.२ आय संकलनको संस्थागत क्षमता

४.३ आन्तरिक आय परिचालन
४.४ आन्तरिक राजस्व संरचनाको अवस्था
४.५ राजस्व परिचालनमा रहेका सवालहरू

परिच्छेद–पाँचः
राजस्व सुधार कार्ययोजना
५.१ राजस्व सुधार कार्ययोजना

परिच्छेद–छः
आगामी तिन वर्षको आय प्रक्षेपण
६.१ राजस्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा राजस्व प्रक्षेपण
६.२ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण
६.३ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण शारांश

परिच्छेद–सातः
अपेक्षित नतिजा

कृतज्ञता ज्ञापन

शिवपुरी गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना (०८२/०८३-०८४/०८५) तयार भएको छ। यो राजस्व सुधार कार्ययोजनाले गाउँपालिकाको राजस्व सुधारमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछ भन्ने आशा लिइएको छ। यस जिम्मेवारी हामी र हाम्रो कम्पनीलाई उपलब्ध गराइदिनु भएकोमा गाउँपालिका अध्यक्ष श्री गोबिन्द प्रसाद थपलिया प्रति अत्यन्तै आभारी छौं। उहाँको मार्गदर्शन र अभिरुचिले हामीलाइ दिइएको जिम्मेवारी समयमै पुरा गर्न हौसला मिलेको छ। त्यसैगरी गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष श्री विर बहादुर तामाङ, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री बद्रीनाथ लम्साल, वडाध्यक्ष ज्यूहरु, कार्यपालिका सदस्यहरू, गाउँपालिका कायार्लयका शाखा प्रमुख तथा कर्मचारीहरू र राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गर्ने क्रममा सहभागिताको लागि उद्योगी तथा व्यवसायी लगायत सबैमा परामर्शदाताको तर्फबाट हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं। त्यसैगरी, यस कार्यमा रचनात्मक सुझाव तथा सहयोग प्रदान गर्नुहुने अन्य सरोकारवालाहरूमा समेत हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौ।

प्रोजेक्ट, इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी एण्ड रिसर्च प्रा.लि.

प्रोजेक्ट इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी एण्ड रिसर्च प्रा.ली.

काठमाडौं।

परिच्छेद-१

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ ले संघीयता र स्थानीय स्वशासनको भावनालाई मूर्तरुप दिन निर्णय गर्ने अधिकारको निक्षेपण सहित स्थानीय तहलाई वित्तीय, प्रशासनिक र सेवा प्रवाहको अधिकार प्रदान गरेको छ। यस प्रकार स्थानीय तहहरूलाई संघीयताको सिद्धान्त अनुसार कानूनद्धारा नै आन्तरिक स्रोत परिचालनको लागि कर, शुल्क तथा दस्तुरको दर तोक्न सक्ने र सो बमोजिम आन्तरिक आय संकलन गर्न सक्ने अधिकार प्रदान गरेको हुन्छ। कानूनले प्रदान गरेको अधिकार क्षेत्रभित्र रही वित्तिय निक्षेपणको अधिकारलाई सही रुपमा परिचालन गर्न सकेमा स्थानीय तहको सेवा प्रदान गर्ने क्षमता थप सबल र सक्षम हुन सक्दछ।

नेपालको विद्यमान अवस्थामा कानूनले व्यवस्था गरे अनुसारका विगतका स्थानीय निकायहरूमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि हरूको अनुपस्थितिले गर्दा १४ वर्ष देखि स्थानीय स्वायत्त शासनको अभ्यास पूर्णरुपमा हुन सकिरहेको थिएन। अन्तरिम व्यवस्था अन्तर्गत गाउँपालिकामा कार्यकारी अधिकृत मार्फत र गा.वि.स. मा गा.वि.स सचिवलाई निर्वाचित संस्थाको समेत जिम्मेवारी दिई कार्य संचालन हुँदै आएको थियो। जसले गर्दा स्थानीय निकायहरूमा निर्वाचित संस्थाबाट आन्तरिक आय परिचालनका सन्दर्भमा हुने नीति निर्माण, कार्यान्वयन तथा अनुगमन जस्ता क्रियाकलापहरू हुन सकिरहेको थिएन भने बाह्य स्रोत माथिको निर्भरता क्रमशः बढिरहेको थियो।

स्थानीय तहको पुर्नसंरचना भएसंगै गाउँपालिका तथा गाउँपालिकाको क्षेत्र, अधिकार तथा जिम्वेवारीहरूमा समेत परिवर्तन भएको छ भने सोही अनुरुप स्थानीय तहहरूको दोस्रो पटकको कार्यकालको आदी भन्दा बढी व्यतित भइसकेको छ। नेपालको वर्तमान संविधानले संघीय वित्त व्यवस्थाका मान्यता अनुसार संविधानमै विभिन्न तहका सरकारलाई विभिन्न कर तथा गैर करहरू लगाउने अधिकार दिएको छ। यद्यपी वित्तिय संघियताको पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन नभइरहेको अवस्थामा केही अन्यौलता भने कायमै छ।

आर्थिक तथा प्रशासनिक सक्षमताका आधारमा भंसार महसुल, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क तथा आयकर लगाउने अधिकार पनि संघीय सरकारलाई दिएको छ। घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर, सवारी साधन कर, मनोरन्जन कर, विज्ञापन कर र कृषिमा आयकरलगाउने अधिकार प्रदेशको अधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ

भने मालपोत/भूमिकर, सम्पत्ति कर, घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, (तिन पांग्रे) सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, सम्पत्ति कर, घर बहाल कर र व्यवसाय करलाई स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्र राखिएको छ। यसैगरी गैर करहरूमा राहादानी शुल्क, भिसा शुल्क, पर्यटन दस्तुर, सेवा शुल्क र दण्ड जरिवाना लगाउने अधिकार केन्द्रीय सरकारलाई, पर्यटन शुल्क, सेवा शुल्क तथा दण्ड जरिवाना लगाउने अधिकार प्रदेश सरकारलाई र सेवा शुल्क, पर्यटन शुल्क तथा दण्ड जरिवाना लगाउने अधिकार स्थानीय सरकारलाई दिइएको छ। प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय सबै तहको सरकारले पाउने व्यवस्था गरिएको छ भने कुनैपनि तहको सरकारले कर लगाउन सक्ने भनेर उल्लेख नभएका विषयमा कर लगाउने व्यवस्था संघिय सरकारले निर्धारण गरे अनुसार हुने व्यवस्था छ।

गाउँपालिकाको विकास निर्माण र सुशासन व्यवस्थापनमा कर्मचारीहरूको प्राथमिक जिम्मेवारी रहनु र गाउँपालिका भित्र क्रियाशील राजनैतिक दल र सामाजिक कार्यकर्ताहरूको परामर्शीय भूमिका मार्फत गाउँपालिकाबाट निर्वाचित प्रतिनिधिहरूवाट नीति निर्माण र शासन व्यवस्थापन हुने क्रमको शुरुवात भएको छ। यस अवस्थामा गाउँपालिकाको वढ्दो खर्च धान्नका लागि र स्थानीय सरकारको सामार्थ्य वृद्धि गर्नका लागि पनि गाउँपालिकाको राजस्व वृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ।

यो दस्तावेजमा शिवपुरी गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्य योजना (RAIP) विषयमा भएका अध्ययन तथा छलफलको विस्तृत विवरण तयार गरिएको छ जसले याउँपालिकाको वित्तीय क्षमताको विकास गर्ने एवम् यसलाई सबल बनाउने र राजस्वको सम्भाव्य स्रोतको पूर्ण क्षमतामा उपयोग गर्ने लक्ष्य राखेको छ। यो कार्य शिवपुरी गाउँपालिकाको आर्थिक सहयोगमा परामर्शदाताबाट अगाडि बढाइएको हो। यसबाट प्राप्त निचोड र आएका सुझाव अनुसार गाउँपालिकाले आफ्नो कार्ययोजना तयार गरी आगामी दिनहरूमा गाउँपालिकाको राजस्व सुधार गर्ने कार्यमा उपयोग गरिनेछ।

१.२ राजस्व सुधारको औचित्य

स्थानीय सरकारलाई संविधानले दिएको अधिकार प्रयोग गरी अनुसुचि ८ मा रहेका २२ वटा प्रमुख कार्यक्षेत्र भित्रका जिम्मेवारीहरू पुरा गर्नुपर्ने अवस्था छ। यस प्रयोजनका लागि स्थानीय सरकारलाई संघिय तथा प्रदेश सरकारवाट प्राप्त हुने अनुदानका अतिरिक्त स्थानीय सरकारलाई आफ्नै राजस्वका आधार तथा दायराहरू तयार गर्ने अधिकार निहित रहेको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ (घ) र अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ को दफा ४ अनुसार स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रमा कर र गैरकर संकलन गर्नसक्ने अधिकारको उल्लेख गरेको छ यद्यपी कर प्रणाली र अधिकार क्षेत्रवारे अझै लागु गर्न कठिनाइ, सा-साना व्यवसायहरूमा कर लागू गर्दा हुनसक्ने सम्भावित अलोकप्रियता, स्थानिय सरकारलाई

प्राप्त हुनुआएको अनुदान नै खर्च हुन्नसकिरहेको अवस्थामा कर लगाउनु पर्ने आवश्यकता महसुस नहुनु, जस्ता कारणहरूले गर्दा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्र रहेर अपेक्षित रुपमा राजस्व संकलन गर्न सकिरहेको अवस्था छैन। यसरी स्थानीय सरकारहरूले वित्तीय संघियताको पूर्ण अभ्यास गर्न नसकेका कारण सार्वजनिक क्षेत्रको बजेट खर्च गर्न पर्याप्त राजस्व जुटाउन नसकिरहेको अवस्था छ। यसर्थ, स्थानीय सरकार हरूलाई आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्र रहेर वैज्ञानिक कर प्रणाली लागू गरी कार्यान्वयन गराई आफ्नै राजस्व आधार तयार गर्न सहयोग पुऱ्याउनु नै प्रस्तुत कार्यक्रमको उद्देश्य रहेको छ।

१.३ योजनाले राखेका उद्धेश्यहरू

- स्थानीय तहलाई संविधानप्रदत्त अधिकार, जिम्मेवारी, राजस्व अधिकार, अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, सार्वजनिक खर्चका लागि ऋण लिने अधिकार जस्ता अवधारणा र व्यवस्था वारे जानकारी गराउने। (राजस्वको दायराहरू खोजी तथा पहिचान गर्न सहयोग पुऱ्याउने तथा राजस्व प्रक्षेपणका वैज्ञानिक विधिहरू, दर निर्धारण प्रक्रिया र आधारहरू बारे स्थलगत अभ्यास गराई आन्तरिक राजस्वको महत्व महत्व र असुली सम्बन्धमा ज्ञान प्रदान गर्ने।
- स्थानीय तहको कम्तिमा आगामी ३ वर्षको राजस्व सुधार कार्य योजना निर्माण गर्ने।

१.४ योजना तर्जुमा विधि र प्रक्रिया

राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाका लागि निम्न विधि र प्रक्रिया अवलम्वन गरिनेछ, यस प्रयोजनका लागि छनोट भएका २ जना स्रोतव्यक्तिलाई स्थानीय तहका राजस्व परामर्श समिति पदाधिकारी, कर्मचारी लगायत स्थानीय सरोकारवालाहरूसंग स्थलगत रुपमा स्थानीय तहमा परिचालन गरिनेछ।

- छनोट भएका स्रोत व्यक्ति/विज्ञसंग सुशासन अध्ययन केन्दद्वारा सामान्य कार्यगत मार्गदर्शन प्रदान गर्ने,
- स्थानीय तहका प्रमुख, राजस्व परामर्श समितिका पदाधिकारीहरू र सम्वन्धित शाखाका कर्मचारीहरूलाई राजस्व संकलन, परिचालन तथा सुधार सम्वन्धमा सैद्धान्तिक रुपमा प्रस्टता ल्याउन १ दिने छलफल कार्यक्रम आयोजना गर्ने।
- स्थानीय तहको विगत ३ वर्षको राजस्व परिचालनको अवस्था वारे समिक्षा गरी सवल र कम्जोर पक्षहरूको पहिचान गर्ने,
- स्थानीय तहका प्रमुख करदाताहरूसँग छलफल गर्ने
- राजस्वका सम्भाव्य क्षेत्रहरूको पहिचान र परिचालन विधि वारे
- राजस्व प्रक्षेपण विधिहरू वारे छलफल, अभ्यास र सहमति गर्ने

- राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौंदा तयार गरि कार्यपालिकामा प्रस्तुती र पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने र अन्तिम रुप दिने,

१.५ योजनाका सिमाहरू

गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना क्षेत्र व्यापक रहेको भएता पनि सिमित स्रोत साधन, प्रर्याप्त सूचनाको कमी, सिमित समयका कारण यस अध्ययनका सीमाहरू देहाय अनुसारका रहेका छन्ः

- अध्ययन तथा विश्लेषण कार्य प्रमुख रुपमा कार्यालयको अभिलेख, दस्तावेज प्रतिवेदन तथा द्विितय स्रोतहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूको आधारमा तयार गरिएको छ । यसका अतिरिक्त गाउँपालिकाका सम्बन्धित कर्मचारीहरू तथा अन्य सरोकारपक्षसँग भएको छलफलबाट प्राप्त सूचनाहरू समावेश गरिएको छ ।
- गाउँपालिकाको आन्तरिक आय तथा स्रोत परिचालन सम्बन्धी अध्ययनको लागि उपलब्ध गराईएको फाराम अनुसार प्राप्त तथ्याङ्कहरू गाउँपालिका तथा सम्बन्धित शाखाहरूको अभिलेख तथा राजस्व परामर्श समितिसँग भएको छलफल र स्थलगत अध्ययनवाट संकलन गरिएको छ ।
- गाउँपालिकाबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा आयका स्रोत सम्बन्धी तथ्याङ्कहरू संकलन गरिएको छ । तथ्यांक संकलनको लागि घरधुरी सर्भेक्षण गरिएको छैन तथापी पालिका स्तरबाट संकलित व्यवसाय, घरेलु उद्योग, कृषि फार्म जस्ता उद्यमहरूको तथ्यांक भने समावेस गरिएको थियो ।
- स्थानीय तहको निर्वाचन भएको लामो समय सम्म पनि अझै संवैधानिक प्रावधान अनुसारको राजस्व वाँडफाँड सम्बन्धी कानूनहरूमा जटिलता आएको र प्रदेश तथा स्थानीय तहको साझा अधिकारको क्षेत्रमा राजस्व बाँडफाँड सम्बन्धी प्रदेश कानून तर्जुमा भएको छैन । संवैधानिक व्यवस्था अनुरुपका उपरोक्त व्यवस्थाहरू पूर्ण भए पश्चात यस प्रतिवेदनलाई परिमार्जन गर्न आवश्यक देखिन्छ, जुन कार्य यस अध्ययनको कार्यक्षेत्रमा समावेश छैन ।

परिच्छेद-२

गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१ पृष्ठभूमि संक्षिप्त परिचय

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार नेपाललाई ७ प्रदेशमा विभाजन गरिएपछि प्रदेश नं ३ मा रहेको नुवाकोट जिल्लामा १० गाउँपालिका तथा २ नगरपालिका गरी १२ स्थानीय तहहरूको व्यवस्था गरिएको छ। जनताको घरदैलोमा सरकारको उपस्थिति गराउने उद्देश्य अनुसार साविकका गाउँ विकास समितिहरू (तलाखु, छाप, लिखु, सिक्रे महाकाली, समुन्द्रादेवी, सुनखानी र थानापति) मिलाएर शिवपुरी गाउँपालिकाको निर्माण गरिएको छ। भौगोलिक हिसाबले २७ डिग्री ४८ मिनेट ३२ सेकेण्ड देखि २७ डिग्री ५३ मिनेट २९ पूर्वी अक्षांस र ८५ डिग्री १८ मिनेट ११ सेकेण्ड देखि ८५ डिग्री २४ मिनेट ५१ सेकेण्ड पूर्वी देशान्तरमा फैलिएर रहेको छ। कूल क्षेत्रफल १०१.५०३३ व.कि.मि. रहेको यस गाउँपालिका समुन्द्रिक सतहको ६२० मिटर देखि २५२९ मिटर सम्मको उचाईमा रहेको छ। शिवपुरी गाउँपालिकाको कार्यालय रहेको स्थान वडा नं. ५ को शेरावगरमा रहेको छ। गाउँपालिकाको केन्द्र जिल्लाको सदरमुकाम विदुर देखि ३० कि.मी. र राजस्वानी काठमाण्डौ देखि ४० कि.मी. को सडकको दुरीमा रहेको छ। गाउँपालिकाको पूर्वमा सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, पश्चिममा पञ्चकन्या, लिखु र ककनी गाउँपालिका, उत्तरमा पञ्चकन्या र दुप्चेश्वर गाउँपालिका र दक्षिणमा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज पर्दछ।

मध्य पहाडी लोक मार्गले छोएको यस गाउँपालिकाका मुख्य सडकहरुमा टोखा छहरे, गुर्जे भन्ज्याङ हुँदै शेराबगर जोडने सडक यस गाउँपालिकाको मुख्य सडक रूपमा रहेको छ। यी सडकहरू नै यस गाउँपालिकाको प्रमुख सडकहरू हुन्। यस सडकमा विदुर-काठमाण्डौ चल्ने बस तथा स्थानीय स्तरमा माइक्रो बस सेवा समेत उपलब्ध छ। यी सडकहरू बाहेक गाउँपालिकामा रहेका अन्य सडकहरू कच्ची सडक भएका हुनाले वर्षातको मौसममा यातायातका साधनहरू आवतजावतमा कठिनाई हुने गरेको छ। यस गाउँपालिका भित्रको मुख्य बजार केन्द्रहरू

ढिकुरे, छहरे र थानसिंह बजार हुन्। गाउँपालिकाको कार्यालय देखि नजिकको वडा वडा नं. ४ चौघडा र वडा नं. ५ थानसिंह रहेका छन् भने सबै भन्दा टाढा वडा नं. २ माझीपानी हो। यस गाउँपालिकामा कृषियोग्य जमिन प्रचुर मात्रामा रहेको छ, । गाउँपालिकाको सबै भूभाग मध्य तथा उच्च पहाडी धरातलीय विशेषता बोकेको छ।

नदी तटिय क्षेत्र र पहाडको फेदीमा समथर फाँट रहेका यस गाउँपालिकाको कुल भूभागको ४७.३०% भूभाग १५ डिग्रीदेखि १० डिग्री भिरालो रहेको छ भने ५ डिग्रीदेखि कम भिरालो रहेको भूभाग जम्मा २.१३% रहेको छ ।

तालिका १ : गाउँपालिकाको भूउपयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	जमिनको किसिम	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.मा)	प्रतिशत
१	वनजङ्गलले ढाकेको जमीन		१७.४३
२	कृषियोग्य जमीन		६७.७७
३	पानीले ढाकेको		०.२३
४	चट्टान र अन्य		१४.५७
जम्मा			१००

स्रोतः स्थल रुप नक्सा, २०७४

जनसंख्या तथा घरपरिवार संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालको जनसंख्या जम्मा २,९१,६४,५७८ रहेको छ, जसमध्ये नुवााकोट जिल्लाको जनसंख्या २,६३,३९१ रहेको छ र शिवपुरी गाउँपालिकाको जनसंख्या १७,२०३ रहेको छ जसमध्ये शिवपुरी गाउँपालिकाको जम्म घर परिवार संख्या ४९२५, पुरुषको संख्या ८२२२ (४७.७९ प्रतिशत), महिलाको संख्या ८९८१ (५२.२० प्रतिशत) रहेको छ र जस अनुसार लैङ्गिक अनुपात (sex ratio) अर्थात प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या ९१.५५ रहेको छ ।

२.२ मानव संसाधनको अवस्था

शिवपुरी गाउँपालिकामा हाल कार्यरत कर्मचारी र दरबन्दीलाई हेर्दा जम्मा ... जनाको दरबन्दी पूर्ति भएको छ । यसरी पदपूर्ति भएका कर्मचारीहरूलाई गाउँपालिकाको विभिन्न भूमिकाहरू जस्तो समान्य तथा कर्मचारी प्रशासन, आर्थिक प्रशासन, राजस्व प्रशासन, भौतिक पूर्वाधार विकास, सामाजिक विकास, आदि पूरा गर्न खटाएको छ । गाउँपालिकाले गरेको संगठन तथा व्यवस्थापन अध्ययनले देखाए अनुसार संगठन संरचना र कर्मचारी दरबन्दी तथा पदपूर्तिको अवस्था तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २ : स्वीकृत पद तथा पदपूर्तिको सारांश

क्र. सं	पद	तह	सेवा	समूह	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	१	
२	अधिकृत		प्रशासन	लेखा	१	१	
३	अधिकृत		शिक्षा	शिक्षा प्रशानि	१	-	१
४	इन्जिनियर		इन्जिनियरिग	सिभिल	१	१	
५	अधिकृत		प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२	२	
६	सहायक		प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	१	
७	लेखा परिक्षक		प्रशासन	लेखा	१	१	
८	आलेप सहायक		प्रशासन	लेखा	१	१	
९	सहायक		शिक्षा	शिक्षा प्रशानिक	१	१	
१०	सव इन्जिनियर		इन्जिनियरिग	सिभिल	२	२	
११	कम्प्युटर अपरेटर		विविध		१	१	
१२	हेल्थ असिस्टेन्ट		स्वास्थ्य	हे.इ.	८	६	२
१३	अधिकृत		स्वास्थ्य	क.न.	९	९	
१४	खा.पा.स.टे.		इन्जिनियरिग	सिभिल स्यानीटरी	१	-	१
१५	अ.सब.इन्जिनियर		इन्जिनियरिग	सभिल	१	१	
१६	सहायक महिला विकास निरिक्षक		विविध		१	-	१
	जम्मा				३३	२८	५

क्र. सं	पद	तह	सेवा	समूह	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त
वडा तर्फ							
१	सहायक		प्रशासन	सामान्य प्रशासन	८	८	
२	सव इन्जिनियर		इन्जिनियरिङ	सिभिल	८	४	४
		जम्मा					
	कृषि पशु तर्फ				१६	१२	४
१	कृषि अधिकृत		कृषि	कृषि विकास	१	१	
२	कृषि प्राविधिक सहायक		कृषि	कृषि विकास	४	४	
३	भेटनरी चिकित्सक		कृषि	भेटेरिनरी	१	१	
५	पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक		कृषि	भेटेरिनरी	४	४	
	जम्मा				१०	१०	

स्रोतः शिवपुरी गाउँपालिका कार्यालय, प्रशासन शाखा, २०८२

परिच्छेद-३

स्थानीय तहको राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता

३.१ राजस्व अधिकार सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था

नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन तथा अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनमा स्थानीय सरकारको राजस्व अधिकार सम्बन्धीका प्रावधानहरू यस शीर्षक अन्तर्गत प्रस्तुत गरिएको छ।

३.१.१ संवैधानिक व्यवस्था

नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची - ८ (स्थानीय तहको अधिकार सूची) को प्रावधान अनुसार स्थानीय तहलाई निम्नानुसार राजस्व अधिकार प्रदान गरेको छ :

- सम्पत्ति कर
- भूमिकर (मालपोत)
- घर जग्गा बहाल कर
- घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क
- सवारी साधन कर
- सेवा शुल्क, दस्तुर
- पर्यटन शुल्क
- विज्ञापन कर
- व्यवसाय कर
- दण्ड जरिवाना
- मनोरञ्जन कर
- प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी

त्यसै गरी नेपालको संविधान २०७२ मा स्थानीय तहको राजस्व अधिकार सम्बन्धी निम्न धारामा थप प्रावधान देहाय अनुसार रहेको छ :

धारा २२८ : कर लगाउन वा ऋण लिन नपाईने

(१) कानून बमोजिम बाहेक स्थानीय तहमा कुनै पनि किसिमको कर लगाउन, उठाउन र ऋण लगाउन पाईने छैन।

(२) स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्रको विषयमा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसारपसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश वा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल नहुने गरी कानून बनाई कर लगाउन सक्नेछ।

धारा २३६ : अन्तर प्रदेश व्यापार

संविधानमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि एक प्रदेश वा स्थानीय तहबाट अर्को प्रदेश वा स्थानीय तहको क्षेत्रमा हुने वस्तुको ढुवानी वा सेवाको विस्तार वा कुनै प्रदेश वा स्थानीय तहको क्षेत्रमा हुने बस्तुको ढुवानी वा सेवाको विस्तारमा कुनै किसिमको वाधा अवरोध गर्न वा कुनै कर, शुल्क, दस्तुर वा महशुल लगाउन वा त्यस्तो सेवा वा वस्तुको ढुवानी वा विस्तारमा कुनै किसिमको भेदभाव गर्न पाईने छैन।

३.१.२ **कानुनी व्यवस्था**

संघीय कानुन (**स्थानीय सरकार संचालन ऐन** (**स्थाससंऐ**), २०७४ को दफा ५४ देखि दफा ६३ सम्म र **अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन** (**असविव्यऐ**), २०७४ अनुसार स्थानीय तहलाई निम्नानुसार आय संकलन गर्ने अधिकार प्रदान गरिएको छ :

(क) गाँउपालिकाको एकल अधिकार:

अ) कर

- **सम्पत्ति कर**: आफ्नो क्षेत्रभित्रको घर तथा घरले ओगटेको जग्गाको क्षेत्रफल र अधिकतम सो क्षेत्रफल बराबरको थप घरजग्गामा (स्थाससंऐ)
- **भूमिकर (मालपोत)**: सम्पत्ति कर लागेको घरजग्गा वाहेकको अन्य जग्गामा (स्थाससंऐ)
- **घर जग्गा बहाल कर**: कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा (स्थाससंऐ)

- **व्यवसाय कर**: व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारको आधारमा (स्थाससंऐ)
- **सवारी साधन कर**: टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सामा (असविव्यऐ)
- **जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर**: आफ्नो क्षेत्रभित्र ऊन, खोटो, जडीबुटी, बनकस (खर), कवाडी माल, जीवजन्तुको हाड, सीङ, प्वाँख, छालाको व्यवसायिक उपयोग गरे बापत (स्थाससंऐ)

आ) शुल्क

- बहाल बिटौरी शुल्कः आफुले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत (स्थाससंऐ)
- पार्किङ् शुल्क: आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ्ग सेवा उपलब्ध गराए बापत। (स्थाससंऐ)

इ) सेवा शुल्क

- आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका केवलकार, ट्रेकिङ्ग, कायकिङ्ग, बञ्जी जम्प, जिपफ्लायर, प्याराग्लाइडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्बन्धी सेवा वा व्यवसायमा। (स्थाससंऐ)
- आफूले निर्माण, संचालन वा व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार वा उपलब्ध गराएको देहायको सेवामा सेवामा (खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, फोहरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई, ढल निकास, सडक बत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, व्यायामशाला, पर्यटकीय स्थल, हाटवजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक, वसपार्क, पुल आदि) (स्थाससंऐ)
- अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्यांकन सेवा शुल्क (स्थाससंऐ)
- सिफारिस सम्बन्धी कुनै सेवा शुल्क (स्थाससंऐ)।

ई) बिक्री गर्न सक्ने

- आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तु। (स्थाससंऐ)
- आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक तथा ऐलानी जग्गामा रहेको काठ दाउरा, जराजुरी, दहत्तर बहत्तर आदि। (स्थाससंऐ)

उ) सामुदायिक वनबाट आय प्राप्त गर्ने

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना बनाई गाउँपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने। (स्थाससंऐ)

- वन पैदावारको बिक्री वापत प्राप्त हुने रकमको दश प्रतिशत रकम सम्बन्धित गाउँपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने । (स्थाससंऐ)

ऊ) प्रचलित कानून बमोजिम गर्ने सिफारिस, दर्ता, अनुमति, नवीकरण आदिको शुल्क तथा दस्तुर

- दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर (स्थाससंऐ दफा ११ को घ को ७)
  - स्थानीय सहकारी संस्था
  - १०० वाट सम्मको एफएम रेडियो
  - घ वर्गको ठेक्का इजाजत
  - सामुदायिक, संस्थागत, गुठी, सहकारी विद्यालय
  - प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायीक तालिम
  - मातृ भाषामा शिक्षा दिने विद्यालय
  - ट्‍युसन, कोचिङ्ग
  - औषधि पसल
  - परिवार नियोजन तथा मातृ शिशु कल्याण सम्बन्धी सेवा
  - ढुङ्गा, गिट्‍टी, बालुवा, माटो र स्लेट जस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्‌खनन तथा उपयोग य स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म
  - स्थानीय तहका पत्र पत्रिका
  - जनरल अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, निदान केन्द्र तथा अन्य स्वास्थ्य संस्था, क्लिनिक
  - स्थानीय स्तरका संघ संस्था
  - इन्टरनेट, टेली सेन्टर, केवुल तथा तार विहिन टेलिभिजन
  - लघु घरेलु तथा साना उद्योग (कार्य जिम्मेवारी मापदण्ड, २०७६ मा प्रदेशको अधिकारमा रहेको)
- नक्सा पास दस्तुर (स्थाससंऐ दफा ३३ को ४)
- दण्ड जरिवाना (असविव्यऐ)

(ख) **प्रदेश तथा संघीय कानून अनुसार प्राप्त हुने (दफा** ११ (४) :

- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन्‌रोयल्टी

- सामुदायिक वनको संचालन व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट प्राप्त रोयल्टी
- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले स्थानीय तहहरूलाई प्रदान गरेको राजस्व अधिकार स्थानीय तहले आर्थिक ऐन मार्फत राजस्वको दर तथा संकलनका अन्य आधारहरूको निर्धारण गरी सङ्कलन गर्नु पर्दछ।

तालिका ३ : प्राकृतिक श्रोतको रोयल्टी बाँडफाडँ(**प्रतिशतमा**)

क्र.सं.	श्रोतहरू	संघ	प्रदेश	स्थानीय तह
१	पर्वतारोहण	५०	२५	२५
२	विद्युत	५०	२५	२५
३	बन	५०	२५	२५
४	खानी तथा खनिज	५०	२५	२५
५	पानी तथा अन्य स्रोत	५०	२५	२५

स्रोत : अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४, अनुसूची ४

(ग) **राजस्व बाँडफाँट** (**असविव्य, ऐन**)

अ) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने। तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतिय रिक्सामा सवारी साधन करको दर स्थानीय तह वा गाउँपालिकाले लगाउने र उठाउने

आ) घरजग्गा रजिश्ट्रेशन शुल्कको दर प्रदेशले लगाउने र गाउँपालिकाले उठाउने।

इ) मनोरंजन करको दर प्रदेशले लगाउने र गाउँपालिकाले उठाउने

ई) विज्ञापन करको दर गाउँपालिकाले लगाउने र उठाउने

- (आ), (इ) र (ई) बमोजिमको करवाट उठेको रकममध्ये ६० प्रतिशत रकम गाउँपालिकाको संचित कोषमा जम्मा गरी ४० प्रतिशत रकम मासिक रुपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने।
- (अ) बमोजिम प्रदेशले लगाएको र उठाएको सवारी साधन कर करबाट उठेको रकम ६० प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँड गरिने।

उ) नेपाल सरकारले संकलन गरको मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तशुल्कबाट संकलन भएको रकमको १५ प्रतिशत स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने।

- ➢ आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम बाँडफाँट हुने
- ➢ स्थानीय सञ्चित कोषमा मासिक रुपमा प्राप्त हुने

(ऊ) प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टिको बाँडफाँड आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक श्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने स्थानीय तहलाई २५ प्रतिशत

- ➢ प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टि बार्षिक रुपमा प्राप्त हुने

राजस्व बाँडफाँट अन्तर्गत संघीय सरकारवाट सङ्कलन भएको मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तशुल्क तथा प्राकृतिक स्रोतवाट प्राप्त रोयल्टी रकमको माथि उल्लेख भए बमोजिमको हिस्सा स्थानीय तहहरू बीच बाँडफाँट हुने व्यवस्था छ। उक्त रकम संघीय सरकारले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरेको प्रतिशतको आधारमा स्थानीय तहहरू बीच बाँडफाँड हुने व्यवस्था छ।

१) प्रदेश सरकारबाट गरिने बाँडफाँट

त्यसैगरी प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरेको सवारी करवाट प्राप्त रकमको ४० प्रतिशत रकम पनि राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरेको प्रतिशतको आधारमा सम्वन्धित स्थानीय तहहरू बीच बाँडफाँट हुने व्यवस्था छ। यसका अतिरिक्त स्थानीय तहवाट संकलन भएको कर तथा शुल्कको ४० प्रतिशत रकम सम्बन्धित प्रदेशलाई पठाउनु पर्ने व्यवस्था छ।

तालिका ४ : स्थानीय र प्रदेश तह बीचको राजस्व बाँडफाँड

क्र.सं.	करका क्षेत्रहरू	संकलन गर्ने तह	राजस्व बाँडफाँड (प्रतिशतमा)	
			प्रदेश	स्थानीय तह
१	सवारी साधन कर	प्रदेश	६०	४०
२	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क	स्थानीय	४०	६०
३	मनोरञ्जन कर	स्थानीय	४०	६०
४	विज्ञापन कर	स्थानीय	४०	६०

स्रोत : अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

२) मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तशुल्क

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार मूल्य अभिवृद्धि कर र आन्तरिक उत्पादनबाट उठेको अन्तःशुल्क रकम मध्येबाट उठेको रकमलाई संघीय विभाज्य कोषमा राखी सो रकम मध्ये संघीय सरकारले ७० प्रतिशत, प्रदेशले १५ प्रतिशत र स्थानीय सरकारले १५ प्रतिशत बाडँफाँड गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

तालिका ५ : मूल्य अभिबृद्धि कर, अन्तशुल्कको बाँडफाँड

क्र.सं.	श्रोतहरू	संघ	प्रदेश	स्थानीय तह
१	मूल्य अभिवृद्धि कर (भ्याट)	७०	१५	१५
२	अन्तशुल्क	७०	१५	१५

स्रोत : अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४,

(घ) अनुदान

संघीय तथा प्रदेश सरकारवाट प्रदान गरिने वित्तीय समानिकरण अनुदान राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरेको प्रतिशतको आधारमा स्थानीय तहहरू बीच बाँडफाँट हुने व्यवस्था छ। त्यसै गरी संघीय तथा प्रदेश सरकारले आयोगले तोकेको आधार बमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने व्यवस्था छ। समपूरक तथा विशेष अनुदानकोलागि स्थानीय तहहरूवाट प्राप्त हुने प्रस्ताव र अनुदान वितरण कार्यविधिको आधार संघीय तथा प्रदेश सरकारले अनुदान उपलब्ध गराउन सक्ने व्यवस्था रहेको छ।

- ➢ **वित्तीय समानीकरण अनुदान:** खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त
- ➢ **सशर्त अनुदान:** कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न आयोगले तोकेको आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त
- ➢ **समपूरक अनुदान:** पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न योजनाको कुल लागतको अनुपातका आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त
- ➢ **विशेष अनुदान:** कुनै खास उद्देश्य र योजनाको लागि संघ र प्रदेशबाट

(ङ) वैदेशिक सहायता तथा आन्तरिक ऋण

- ➢ नेपाल सरकारको पूर्वस्वीकृति लिएर मात्र वैदेशिक अनुदान वा सहयोग लिन वा वैदेशिक अनुदान वा सहयोगमा योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न गराउन सक्ने
- ➢ नेपाल सरकारको सहमति लिएरमात्र वित्त आयोगले सिफारिस गरेको सिमा भित्र आन्तरिक ऋण लिन सक्ने

- नेपाल सरकारसँग मनासिब कार्यका लागि ऋण लिन सक्ने

उपरोक्त व्यवस्थाहरूले स्थानीय तहलाई प्राप्त हुन सक्ने आयका स्रोतहरूलाई व्याख्या गरेको छ। स्थानीय तहले कानून बमोजिम वाहेक आफ्नो अधिकार क्षेत्रमा कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन नपाउने व्यवस्था हुनुका साथै निम्न अनुसारका थप व्यवस्थाहरू रहेका छन् ।

- कर लगाउँदा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसार पसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल असर नहुने गरी लगाउनु पर्ने (असविव्यऐ)
- कर नलाग्ने : कूटनीतिक नियोग, कूटनीतिज्ञ, वैदेशिक ऋण वा सहायताबाट संचालित परियोजनावाट हुने पैठारी, सामुहिक वा संयुक्त आवासको बिक्री नभएको स्टक, सामुहिक आवासको सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र (स्थाससंऐ)
- सेवा शुल्क असुली कार्य आफै वा व्यवस्थापन करार वा सार्वजनिक निजी साझेदारीवाट गर्न सक्ने (स्थाससंऐ)
- गैर करको दर निर्धारण गर्दा वस्तु वा सेवाको लागत, सञ्चालन र सम्भार खर्चलाई आधार मान्नु पर्ने (असविव्यऐ)
- कर वा गैर कर राजस्वको प्रस्ताव तयार गर्दा वा भैरहेको कर वा गैर कर राजस्वमा परिवर्तन गर्नुपर्दा त्यसको आवश्यकता, औचित्य तथा तथा त्यसबाट पार्ने प्रभाव समेत उल्लेख गर्नु पर्ने (असविव्यऐ)
- राजस्व प्रस्ताव तयार गर्दा त्यस्तै विषयमा नेपाल सरकार, अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहले लगाएका कर वा गैर कर र त्यसको दरसँग यथासम्भव तारतम्यता हुने गरी गर्ने (असविव्यऐ) ।

३.२ आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था

गाउँपालिकाको आन्तरिक आय सम्भाव्यता थाहा पाउनको लागि हालको कानुनी प्रावधान अनुसार गाउँपालिकालाई उपलब्ध आय शिर्षकहरूको परिचालन कसरी गरिएको छ भनी जान्नु उपयुक्त हुन आउँछ। गाउँपालिकाले उपरोक्त आय शिर्षकहरू मध्ये कति वटामा असुली गरिरहेको, कतिवटामा संकलनको निर्णय मात्र गरेको र भएका शिर्षक मध्ये कतिवटामा दर र दायरा वढाउन सकिने र कतिवटा शिर्षक परिचालन गर्न सकिने हो भनी गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरूसँगको छलफलबाट यथार्थ अवस्था झल्काउन कोशिस गरिएको छ।

तालिका ६ : आन्तरिक आय संकलनको विद्यमान अवस्था विवरण

आय शीर्षकहरू	सम्भावना (भएको/नभएको)	बैठकबाट दर निर्धारण (भएको/नभएको)	पालिकाबाट संकलन (भएको/नभएको)
क) कर राजस्व			
मालपोत वा भूमिकर	भएको	भएको	भएको
सम्पत्ति कर	भएको	भएको	भएको
व्यवसाय कर	भएको	भएको	भएको
सवारी दर्ता तथा वार्षिक सवारी कर	भएको	नभएको	नभएको
बिटौरी कर	नभएको	नभएको	नभएको
बहाल कर	भएको	भएको	भएको
विज्ञापन कर	भएको	भएको	भएको
मनोरञ्जन कर	नभएको	नभएको	नभएको
(ख) **गैर कर राजस्व**			
सवारी पार्किङ्ग शुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
खानेपानी महशुल	नभएको	नभएको	नभएको
विद्युत महसुल	नभएको	नभएको	नभएको
पर्यटन सेवा शुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
फोहरमैला व्यवस्थपन शुल्क	भएको	नभएको	नभएको
अचल सम्पत्ति मूल्यांकन शुल्क	भएको	भएको	भएको
दर्ता तथा नविकरण दस्तुर	भएको	भएको	भएको
नक्सापास दस्तुर	भएको	भएको	भएको
सिफारिस दस्तुर	भएको	भएको	भएको
नाता प्रमाणित दस्तुर	भएको	भएको	भएको
अन्य प्रमाणित दस्तुर	भएको	भएको	भएको
दण्ड जरिवाना	भएको	नभएको	नभएको

३.३ आन्तरिक आय संकलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण

३.३.१ स्थानीय कर राजस्व

यस भागमा गाउँपालिकाको आन्तरिक आय संकलनका प्रमुख क्षेत्रहरू परिचालनको विद्यमान अवस्था, सम्भावनाको शीर्षकगत रुपमा विश्लेषण गर्दै प्रभावकारी परिचालनका उपायहरूको खोजी गरिएको छ।

३.१.३ कर राजस्व

(क) सम्पत्ति कर

विद्यमान अवस्था :

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को संशोधन अनुसार स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको घर र जग्गामा सम्पत्ति कर लगाउन पाउने व्यवस्था गरेको छ। यसरी सम्पत्ति कर लगाउँदा घर र सो घरले चर्चेको जग्गामा सम्पत्ति कर लगाई बाँकी जग्गा र घर नभएका अन्य जग्गामा भूमीकर (मालपोत) लगाउनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। "घरले चर्चेको जग्गा" भन्नाले घरले ओगटेको जग्गाको क्षेत्रफल र अधिकतम सो क्षेत्रफल बराबरको थप जग्गासम्म पर्नेछ। घर जग्गामा सम्पत्ति कर लगाउँदा घर जग्गाको मूल्यांकनका आधारहरू देहाय बमोजिम हुनेछन :

(क) घर र घरजग्गाको आकार, प्रकार, बनौट र उपयोगको अवस्था,

(ख) घर र घरजग्गाको चलनचल्तीको मूल्य र घरको ह्रास मूल्य,

(ग) घर र घरजग्गाको व्यापारिक वा आवासीय उपयोगको अवस्था

(घ) सम्पत्ति करको दर निर्धारण गर्दा नागरिकको जीवनस्तर, आर्थिकस्तर र कर तिर्न सक्ने क्षमताका आधारमा गर्नुपर्नेछ।

यस व्यवस्था अनुसार गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र कुनैपनि व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको सम्पूर्ण घर र जग्गाको एकिकृत रुपमा हिसाब गरी मूल्यांकनका आधारमा सम्पत्ति कर लगाउँदै आएको छ। आर्थिक ऐनमा सम्पत्ति मूल्याङ्कनको दर (आधार) निर्धारण गरेको छ तर करका दरहरू उल्लेख गरिएको छैन। गाउँपालिकाले सम्पत्ति कर सम्बन्धी कार्यविधि तयार पारेर सम्पत्ति कर सम्बन्धी दर निर्धारण गरी घर र घरले चर्चेको जग्गाको मूल्याङ्कन दर र घर तथा संरचना ह्रासकट्टी समेत मूल्याङ्कन दर निर्धारण गर्नुपर्ने देखिन्छ।

सम्भाव्यता :

तालिका ७ : सम्पत्ति कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण

सम्पत्ति मूल्य विवरण	करदातासंख्या (अनुमानित)	औसत करको दर	सम्भाव्य संकलन (रु.)
कच्चीघर (कच्ची जोडाई भई कच्ची छाना भएको)	५६८	१००	५६८००
कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : एक तले	३७६९	१२०	४५२२८०
कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : दुई तले	९९७	२००	१९९४००
कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : दुई तले भन्दा माथी	६६१	३००	१९८३००
पिलर सिस्टम नभएको पक्की घर : एक तले	१३७	२००	२७४००
पिलर सिस्टम नभएको पक्की घर : दुई तले	१५	३००	४५००
पिलर सिस्टम नभएको पक्की घर : तीन तले	१२	५००	६०००
पिलर सिस्टम नभएको पक्की घर : तीन तले भन्दा माथी	१७	७००	११९००
जम्मा	७१२३		९५६५८०

सुझावहरू

- जग्गालाई मालपोतको न्यूनतम दर सँग सामञ्जन्यता हुने गरी मूल्याङ्न गरी सम्पत्ति करको दरलाई गाउँवासीको कर तिर्न सक्ने क्षमताको आधारमा निर्धारण गर्ने
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ अनुसार सम्पत्ति कर संकलन गरी बाँकी जग्गामा मालपोत संकलन गर्ने गरी कार्यविधि तयार पारी लागु गर्नुपर्ने
- करदाताको पहिचान गरी विवरण अद्यावधिक गर्ने

(ख) **मालपोत वा भूमि कर**

विद्यमान अवस्था :

यस गाउँपालिकाले मालपोत संकलन गरेको छैन । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को संशोधनले घर र भौतिक संरचना र चर्चेको दोब्बर सम्मको जग्गामा सम्पत्ति कर तथा बाँकी जग्गामा भूमिकर (मालपोत) लगाउन सक्ने व्यवस्था गरेको छ ।

सम्भाव्यता :

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा व्यवस्था गरे अनुसार घर तथा संरचनाले चर्चेको भन्दा बाहेकको जग्गामा भूमि कर (मालपोत) करको सम्भाव्यता अनुमान गरिएको छ। वस्तुस्थिति विवरण अनुसार यस गाउँपालिकामा ७१२३ करदाताको घर भएको तथा ४६२९० रोपनी जग्गा भएकोले उक्त जग्गामा मालपोत लगाउने प्रावधान अनुसार ७१२३ करदाता मालपोत करको दायरामा आउन सक्ने अनुमान गरिएको छ। कूल भूमिकर योग्य जग्गालाई सडकले छोएको तथा बजार क्षेत्र, आवास क्षेत्र र कृषि क्षेत्र खेत, कृषि क्षेत्र बारी गरी ४ क्षेत्रमा वर्गीकरण गरी जग्गाको मूल्य र उपयोगको आधारमा दर निर्धारण गर्दा भूमिकरको सम्भावना देहायअनुसार रहेको देखिन्छ।

तालिका ८ : मालपोत कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण

जग्गा विवरण	करदाता संख्या (अनुमानित)	क्षेत्रफल रोपनी	करको दर (रु. प्रति रोपनी	सम्भाव्य संकलन रु. हजारमा
सडकले छोएको तथा बजार क्षेत्र	१५००	३०००	६०	१८०,०००
आवास क्षेत्र	३०००	२०००	५०	१०००००
कृषि क्षेत्र खेत	२०००	१००००	५०	५०००००
कृषि क्षेत्र पाखो	२०००	१५०००	३०	४५००००
जम्मा	८५००	३००००		१२,३०,०००

सुझावहरू

- मालपोतको दर निर्धारण गर्दा जग्गाको क्षेत्रफल र मूल्यांकनको आधारमा गर्ने
- बाटोले छोएको र नछोएको पत्ता लगाउन बाटोको लगत कट्टा गरी भू-सूचना प्रणालीमा आवद्ध गर्ने
- मालपोत संकलन कार्यविधि निर्माण गरी लागु गर्नुपर्ने।

(ग) घरजग्गा बहाल कर

विद्यमान अवस्था:

गाउँपालिकाले आर्थिक ऐन, २०७७ मा गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आशिंक रुपमा बहालमा दिइएमा बहाल रकममा अनुसूची ३ अनुसार बहाल लगाई असुल उपर गरिनेछ भनी उल्लेख गरिएता पनि आर्थिक ऐनको अनुसूची ३ मा उल्लेख गरिएको भनेता पनि यसको दर अनुसूची १२ मा बहाल करको १० प्रतिशत तोकिएको छ।

सम्भावना:

राजस्व सुधार कार्ययोजना तयारीको प्रयोजनको लागि गरिएको सर्भेक्षण अनुसार गाउँपालिकामा विभिन्न किसिमका व्यवसायहरुको संख्या २०७ वटा रहेकोमा घरायसी प्रयोजनको लागि अनुमानित ३० जना र व्यवसायिक प्रयोजनको लागि अनुमानित २० जना रहेको अनुमान गर्न सकिन्छ। व्यवसायिक प्रयोजनको लागि भाडामा दिंदा बहाल रकमको १० प्रतिशत र व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि भाडामा दिंदा ५ प्रतिशत दर कायम गर्दा संकलन हुनसक्ने रकम देहायको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका ९ : घरबहाल कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण

प्रयोजनका आधारमा बहाल लिने करदाता	बहालमा भएको घरजग्गा संख्या	औसत मासिक भाडा रकम	जम्मा वार्षिक भाडा असुली	प्रस्तावित करको दर	घर बहाल कर
	(क)	(ख)	(ग)	(घ)	(ङ)
	अनुमानित	अनुमानित	क x ख x १२	प्रतिशत	ग को १० प्रतिशत
अडिट गर्ने संस्थागत प्रयोजनले व्यवसायीक फर्म, वित्तिय तथा सार्वजनिक संस्थाहरूलाई वहालमा लगाउने (औसत मासिक रु. १०००० भाडा आर्जन गर्ने)	४०	१०,०००	४८,००,०००	१०	४८०,०००
घरयासी प्रयोजनले बहालमा लगाउने (औसत मासिक रु. ४००० भाडा आर्जन गर्ने)	३०	४०००	१,४४०,०००	५	७२,०००
जम्मा	७०	१४,०००			५५२,०००

सुझावहरू

- घर जग्गा बहाल असुलीको कार्यविधि निर्माण गर्ने
- बहालमा लगाइएको जग्गा तथा घरको लगत संकलन गर्ने

- घरजग्गा बहाल रकम मूल्याङ्कन गर्न घर तथा संरचनाको प्रकार र स्थानको आधारमा प्रति वर्गफिटको दरले बहाल मूल्य निर्धारण गर्ने र सो बमोजिम बहाल रकम निर्धारण गरी कर संकलन गर्ने

(घ) व्यवसाय कर

विद्यमान अवस्था:

गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा आफ्नो क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारका आधारमा व्यवसाय कर लगाई असुल उपर गरिने व्यवस्था गरेको छ। आर्थिक ऐनमा व्यवसाय करको दर निर्धारण गरिएको छ। आ.व. २०७९/८० मा व्यवसाय करको शीर्षकबाट रु १,५७,००० संकलन भएको थियो। त्यस्तै गरी आ.व. २०८०/८१ व्यवसाय कर वापत रु १५५,००० संकलन भएको पाइन्छ। चालु आ.व. २०८१/८२ मा पनि सोही अनुसार करिब १६०,००० संकलन हुन सक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ।

सम्भावना:

राजस्व सुधार कार्ययोजना तयारीको सिलसिलामा वडा स्तरीय भेलामा भएको छलफलबाट गाउँपालिकाका ८ वटै वडामा साना ठूला गरी २०७ वटा व्यवसाय सञ्चालनमा आएको देखिन्छ। यसरी व्यवसायको प्रकार र आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरिएको दरको आधारमा विश्लेषण गर्दा पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन गर्न सकिएमा आगामी आ.व.मा रु ५ लाख सम्म व्यवसाय कर संकलन गर्न सकिने सम्भावना देखिन्छ।

सुझावहरू

- व्यवसायको प्रकृति तथा पूँजीगत लगानीको आधारमा वर्गीकरण गर्ने र दर निर्धारण गर्ने
- गाउँपालिका क्षेत्रमा व्यवसाय गर्नका लागि गाउँकार्यपालिकाबाट व्यवसाय संचालन इजाजत लिनुपर्ने व्यवस्था गर्न शिवपुरी उद्योग वाणिज्यसँग सहकार्य तथा समन्वय गर्ने
- व्यवसाय कर संकलनको लागि वर्षमा १ पटक व्यवसाय कर शिक्षा तथा कर संकलन अभियान सञ्चालन गर्ने।
- व्यवसायीहरूले कर चुक्ता प्रमाणपत्र लिँदा व्यवसाय नवीकरण गरेको प्रमाण अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्ने नीति निर्माण गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय तथा उद्योग वाणिज्य संघ कार्यालयसंग सहकार्य गर्ने

(च) विज्ञापन कर

विद्यमान अवस्था:

गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सडक, चोक, सार्वजनिक स्थलमा राखिने होर्डिङ बोर्ड, साइन बोर्ड, डिजिटल बोर्ड, ग्लो बोर्ड र स्टल आदिमा विज्ञापन कर लगाउन सक्ने व्यवस्था छ । संघीय कानून अनुसार यो प्रदेश सरकारसँग बाँडफाँड हुने कर हो । यसबाट संकलित कूल राजस्व मध्ये ४० प्रतिशत राजस्व प्रदेश संचित कोषमा जम्मा गर्नु पर्दछ ।

सम्भावना:

वडा स्तरीय छलफलको आधारमा गाउँपालिका क्षेत्र भित्र खासै उल्लेखनीय संख्यामा विज्ञापनका सामग्री राखीएको नदेखिएता पनि खास गरी ग्रुजेभन्ज्यांग छहरे सडक छेउमा यस्ता विज्ञापनका सामग्रीहरु राखिएको अनुमान गरिएको छ । सोही अनुमानका आधारमा विश्लेषण गरी विज्ञापन करको देहायअनुसार सम्भाव्यता एकिन गरिएको छ :

तालिका १० : विज्ञापन कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण

विज्ञापन सामग्री	विज्ञापन सामग्रीको साइज अनुसार संख्या				औसत दर प्रति गोटा (रु.)	सम्भाव्य रकम (रु.)
	ठूला	मध्यम	साना	जम्मा		
होर्डिङ वोर्ड, ग्लोब वोर्ड	१०	५	३०	४५	१०००	४५०००
भित्तेलेखन	३०	१५	१०	५५	४००	२२०००
फ्लेक्स व्यानर	१५	१५	१०	४०	३००	१२०००
जम्मा	५५	३५	५०	१४०	१७००	७९०००
					६०५	४७४००

सुझावहरू

- विज्ञापन सामग्री तथा प्रयोग भएका स्थानका सन्दर्भमा तथ्याकं संकलन गर्ने
- संकलित विवरण अनुसार विज्ञापनको करको दर निर्धारण गर्ने
- न्यूनतम संकलन हुन सक्ने गरी ठेक्का अंक गणना गर्ने र ठेक्का दिने

३.१.४ गैर कर राजस्व

(क) ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा तथा माटोजन्य वस्तु बिक्री

विद्यमान अवस्था :

केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७५ ले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७५ को दफा ६२ क थप गरी गाउँपालिका तथा गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय अध्ययन तथा परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम्माटोजन्य वस्तु बिक्री गर्न सक्ने प्रावधान राखेको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐनमा भएको यस संशोधनसँगै यस शीर्षकको राजस्व स्थानीय तहको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र पर्दछ। नेपाल सरकारबाट जारी ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन, विक्री तथा व्यस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ ले स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तुको बिक्रीबाट संकलित राजस्व मध्ये ६० प्रतिशत स्थानीय संचित कोषमा र ४० प्रतिशत प्रदेश संचित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। तर सो अनुसार ऐनमा संशोधन भई नसकेको अवस्था छ।

विद्यमान कानुनी व्यवस्था अनुसार वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ र नियमावली २०७७ को व्यवस्था अनुसार संक्षिप्त वातावरण अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र वातवरणीय प्रभाव मूल्याकंनको समेत व्यवस्था गरिएको छ र सो अनुसार अध्ययनको सिफारिसका आधारमा बिक्री दर निर्धारण गरी गाउँपालिकाले ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, भरान बिक्री गर्न सक्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ।

सम्भावना:

पूर्व वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन अनुसार लिखुखोलाको विभिन्न घाटबाट ३८१०.७५ घन मिटर नदीजन्य पदार्थ बिक्री गर्न सकिने देखिएको छ। संकलन र बिक्रीको लागि बागमती प्रदेश सरकारको आर्थिक ऐन, २०७७ को अनुसूची ६ मा उल्लेख गरिएको बिक्री दर अनुसार कुल राजस्व ९४२,०२८ रुपैया संकलन हुन सक्ने देखिन्छ। उक्त रकम प्रदेश सरकारसंग बाँडफाँट गर्दा ५६५,२१६.८ रुपैयाँ गाउँपालिकाले प्राप्त गर्ने देखिन्छ।

तालिका ११ : उत्खनन स्थलहरूमा नदीजन्य पदार्थ बिक्री सम्भावना

क्र. सं.	नदी तथा स्थानका नाम	वार्षिक उत्खनन्योग्य परिमाण (घ.मि)	वार्षिक उत्खनन्योग्य परिमाण (घ.फि.)	बिक्री रकम प्रति घ.फि.(रु.)	सम्भाव्य बिक्री रकम (रु.)	बाँडफाँटबाट प्राप्त (६० प्रतिशत)
१	लिखु	३८१०.७५	१३४५७५.४९३	७	९४२,०२८	५६५२१६.८
२						
३						

क्र. सं.	नदी तथा स्थानका नाम	वार्षिक उत्खनन्योग्य परिमाण (घ.मि)	वार्षिक उत्खनन्योग्य परिमाण (घ.फि.)	बिक्री रकम प्रति घ.फि.(रु.)	सम्भाव्य बिक्री रकम (रु.)	बाँडफाँटबाट प्राप्त (६० प्रतिशत)
४						
जम्मा						५६५२१६.८

नोट : १ घन मीटर बराबर ३५.३१ घन फिट

उक्त रकम नेपाल सरकारबाट जारी ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ बमोजिम प्रदेश सरकारसँग ४० प्रतिशत रकम बाँडफाँड गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

(ग) **नक्सा पास दस्तुर**

विद्यमान अवस्था :

स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्र भित्र नयाँ घर तथा भवन निर्माण गर्दा वस्ती विकास तथा भवन निर्माण आधार भूत मापदण्ड २०७२ र स्थानीय सरकारले निर्माण गरेको भवन निर्माण मापदण्ड अनुसार नक्सा पास गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यो नियम लागु हुनु पूर्व निर्माण भएका भवनको अभिलेखिकरण वापत दस्तुर लिन सक्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ।

सम्भावना:

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा हालका दिनमा आवासीय र व्यापारिक दुवै वर्गका भवन निर्माणमा विस्तारै बढ्दै जाने अनुमान गरिएको छ। आगामी आ.व.मा गाउँपालिका क्षेत्रमा करिब १० वटा भवन निर्माण मापदण्ड २०७२ अनुसार बन्ने, १५ वटा घरको नक्सा नियमित गरिने, ५० वटा घरहरू अभिलेखीकरण गरिने, १५ वटा कच्ची घरहरू निर्माण हुने र ३० वटा घरहरूले निर्माण सम्पन्नता लिने अनुमान गर्दा तपशिल बमोजिमको दस्तुर संकलन हुने सम्भावना रहेको छ :

तालिका १२ : नक्सा पास दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण

भवनको किसिम र बनोट	आगामी आ.व.को अनुमान	औषत दस्तुर (रु)	कूल सम्भाव्य रकम (रु.)
भवन निर्माण मापदण्ड २०७२ अनुसार बनेका घर	१०	१२०००	१२००००
नक्सा नियमित	१५	१००००	१५००००

भवनको किसिम र बनोट	आगामी आ.व.को अनुमान	औषत दस्तुर (रु)	कूल सम्भाव्य रकम (रु.)
अभिलेखीकरण पक्की घर	५०	१०००	५००००
अभिलेखीकरण कच्ची घर	१५	५००	७५००
घर सम्पन्नता प्रमाण पत्र	३०	२०००	६००००

(घ) **व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर** (**दर्ता तथा अनुमति दस्तुर**)

विद्यमान अवस्था :

स्थानीय सरकारले एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण व्यवसाय इजाजत पत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्यूसन, कोचिङ, औषधि पसल, प्लटिङ्ग, ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोग आदि कार्य गर्नको लागि अनुमति दिन र सो बापत दस्तुर संकलन गर्न सक्ने प्रावधान छ।

सम्भावना:

गाउँपालिका क्षेत्रमा संचालनमा रहेका स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, "घ" वर्गको निर्माण इजाजत पत्र, सहकारी, फार्मेसी, निजी विद्यालय, तालिम प्रदायक संस्था, व्यावसायिक फर्म, सहकारी आदि अनुमति प्रमाणपत्र दिई नियमित गर्नुपर्ने तथा नयाँ संचालनमा आउन चाहनेलाई इजाजत दिने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। यस अध्ययनको क्रममा गरिएको छलफलमा हाल करिब १० वटा उल्लिखित व्यवसायिक फर्महरू रहेको अनुमान गरिएको छ। त्यस्ता संस्थाहरूलाई दर्ता तथा अनुमति प्रदान गर्दा व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर संकलनको सम्भावना देहाय अनुसार रहेको देखिन्छ।

तालिका १३: व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण

क्र.सं.	**व्यवसायको प्रकार**	**संख्या**	**औषत दर**	**कूल संभावना रकम** (रु.)
१	घ वर्गका निर्माण व्यवसाय	१०	५०००	५००००
२	फार्मेसी, निजी विद्यालय, तालिम प्रदायक संस्था	८	१०००	८०००
३	स्थानीय व्यवसायिक फर्म	१०	४०००	४००००
४	सहकारी	१०	२०००	२००००
जम्मा		३८		११८,०००

सुझावहरू

- यसमा एफएम, रेडियो, विद्यालय स्थापना, व्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्युशन, कोचिङ, औषधी पसल, प्लटिङ, ढुँगा गिट्टी सर्वक्षण, उत्खनन्, उपयोग गरे वापतको अनुमति दिन र दस्तुर संकलन गर्न सक्ने ।
- आर्थिक ऐनमै दर्ता अनुमति दस्तुर दर निर्धारण गरी संकलन गर्ने
- अनुमति नलिई सञ्चालन गरेमा दण्ड जरिवानाको व्यवस्था गर्ने
- डकर्मी, सिकर्मी, कालिगड, मिस्त्री, इलेक्ट्रिशियन सीपमुक्त पेशाका लाइसेन्स प्रणाली लागू गरी लाइसेन्स प्राप्त व्यक्तिले मात्र कार्य गर्न पाउने भएमा योगको गुणस्तर बढाउने र यसबाट पटके दस्तुर बढ्ने

(ङ) **सेवा शुल्क**

१. **सम्पत्ति तथा आयश्रोत मूल्याङ्कन सेवा शुल्क** (**अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क**)

विद्यमान अवस्था :

गाउँपालिकाले कानून बमोजिम घर, जग्गा लगायत अन्य अचल सम्पत्ति र आयस्रोत मूल्याङ्कन गरी दिए वापत मूल्याङ्कन सेवा शुल्क लिन पाउने व्यवस्था गरेको छ। सो व्यवस्था अनुसार गाउँपालिकाले आर्थिक ऐन २०७७ मा सम्पत्ति र आयश्रोत मूल्याङ्कन सेवा शुल्कको दर निर्धारण गरेको छ।

सम्भावना :

(छ) **सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुर**

विद्यमान अवस्थाः

गाउँपालिकाले विभिन्न किसिमका सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुरको दर आर्थिक ऐन मार्फत निर्धारण गरी कार्यपालिकाको कार्यालय तथा वडावाट संकलन गरी आएको छ।

सम्भावनाः

गाउँकार्यपालिका कार्यालय र वडा कार्यलयहरूबाट वार्षिक रुपमा हुने सिफारिस घटना दर्ता दस्तुर, नाता प्रमाणित दस्तुर, र अन्य दस्तुर गरी जम्मा ४८ वटा सिफारिस हुने अनुमान गरिएको छ। शीर्षकगत रुपमा भन्दा सिफारिस वापत ६ लाख ८० हजार, व्यक्तिगत घटना दस्तुरबाट ३० हजार, नाता प्रमाणित दस्तुर ७५ हजार र अन्य दस्तुरबाट २ लाख संकलन हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ। यस सम्बन्धी थप विवरण तालिका १४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १४ : सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण

क्र.सं.	सिफारिस प्रमाणीकरणको विवरण	आगामी आ.व.को अनुमान	औषत दर (रु. प्रति शिफारिस)	कूल सम्भावना रकम (रु.)
१	सिफारिस दस्तुर	३०००	२००	६८०,०००
२	घटना दर्ता दस्तुर (३५ दिन नाघेको मात्र)	३००	१००	३०,०००
३	नाता प्रमाणित दस्तुर	५००	१५०	७५,०००
४	अन्य सिफारिस दस्तुर	१०००	२००	२००,०००
	जम्मा	४८००	२००	९८५,०००

परिच्छेद-४

आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा संकलन अवस्था

४.१ राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीति

गाउँपालिकाले राजस्व संकलन गर्न तय गरेको विभिन्न नीति, कार्यविधि तथा निर्देशिकाले राजस्व परिचालन गर्न सहज बन्दै गएको छ। यसका अलावा गाउँपालिकाले स्थानीय व्यवसायी तथा करदातासँग समय समयमा कर सम्बन्धी अन्तक्रिया तथा कर शिक्षा सञ्चालन गर्दै आएको छ। गाउँपालिकाले राजस्व संकलनमा दरहरु बढाउने भन्दा दायरा बढाउने र कर, राजस्व बुझाउन सहज पूर्वाधार सहितको वातावरण सृजना गर्ने उदेश्य राखेको छ।

४.२ आय संकलनको संस्थागत क्षमता

राजस्व संकलनको लागि पालिका स्तरमा राजस्व शाखाको स्थापना भएको छ। उक्त शाखामा एक जनालाई पूर्णरुपमा कार्य गर्ने गरी जिम्मेवारी तोकिएको छ। राजस्व संकलन पूर्णरुपमा विद्युतिय माध्यमबाट सञ्चालित हुँदै आएको छ। त्यस्तै गरी सबै वडामा राजस्व सफ्टवेयर मार्फत राजस्व संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ, सोको लागि वडा सचिव वा निजको जिम्मेवारीमा अन्य कर्मचारीबाट राजस्व संकलन गर्ने र नियमित रुपमा बैंक दाखिला गर्ने प्रबन्ध मिलाइएको छ।

४.३ आन्तरिक आय परिचालन

गाउँपालिकाको विगत तीन आर्थिक वर्षको यथार्थ आय, चालु आ.व. २०८१/०८२ को संशोधित अनुमान र जेठ मसान्तसम्मको संकलित आयलाई तुलनात्मक रुपमा तलको तालिकामा देखाईएको छ। गत ३ आ.व.को यथार्थ आयको आधारमा वृद्धि दर प्रस्ताव गरिएको छ।

तालिका १ : ३ आ.व. को यथार्थ र चालु आ.व.को अनुमान र प्राप्ति (रु.०००)

क्र.सं	विवरण	२०७८/७९ यथार्थ	२०७९/८० यथार्थ	२०८०/८१ यथार्थ	वृद्धि दर	२०८१ /८२	
						अनुमान	आसाढ सम्मको
क)	**आन्तरिक आय**			११०,५६,०००			
१	**कर**						
११३१३	सम्पत्ति कर						
११३१४	भूमी कर (मालपोत)						
११३२१	घर बहाल कर						
११४५१	सवारी साधन कर	-	-	-	०	-	-
११४५२	पूर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	-	-	-	०	-	-
११४७०	विज्ञापन कर	-	-	-	०	-	-
११६३२	जडिबुटी तथा कवाडी कर	-	-	-	०	-	-
११३२२	बहाल विटौरी शुल्क	-	-	-	०	-	-
११४७१	अन्य मनोरञ्जन कर	-	-	-	०	-	-
११६९१	अन्य कर	-	-	-	०		
१४६११	व्यवसाय कर	-	-		०		
२	**गैर कर**						
११६१३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	-	-	-	०	-	-
१४१५१	सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय	-	-	-	०	-	-

क्र.सं	विवरण	२०७८/७९ यथार्थ	२०७९/८० यथार्थ	२०८०/८१ यथार्थ	वृद्धि दर	२०८१ /८२	
						अनुमान	आसाढ सम्मको
१४२१२	सरकारी सम्पत्ति बिक्रीबाट प्राप्त रकम	-	-	-	०	-	-
१४२१ ३	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	-	-	-	०	-	-
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	-	-	-	०	-	-
	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा बिक्री	-					
	फोहरमैला व्यवस्थापन सेवा शुल्क	-	-	-	०	-	-
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	-	-	-	०	-	-
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	-	-				
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	-	-				
	(सम्पत्ति मूल्याङ्कन सेवा शुल्क आदि)	-	-				
१४२४१	पार्किङ्ग शुल्क	-	-				
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	-	-				
१४२४३	सिफारिस दस्तुर	-	-				
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	-	-				
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	-	-				
१४२४९	अन्य दस्तुर (दर्ता, अनुमति, इजाजत आदि)	-	-				

क्र.सं	विवरण	२०७८/७९ यथार्थ	२०७९/८० यथार्थ	२०८०/८१ यथार्थ	वृद्धि दर	२०८१ /८२	
						अनुमान	आसाढ सम्मको
१४३११	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत	-	-				
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	-	-				
१४५२९	अन्य राजस्व		-				
ख.	**राजस्व बाँडफाँट**						
ख.१	**नेपाल सरकार**						
		६६७३३१६८.९	६९७२७९५१.५	६६६४५७३१.२	०	८३४००२००	६७३५११३९.१
१४४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	५९०८४०९ ६.४२	५२६५३५१०.६९	४५६९९२९३.२७		६११७०७१६	४५०५८४५२.५४
१४४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क	५५४९०७२. ४५	१७०७४४४०.८४	२०९४६४३७. ९३		२२२२९४८४	१९७७०३०७.९ २
१४१५३	बाँडफाँड भई प्राप्त रोयल्टी	२१०००००	०	०	०	०	२५२२३७८.६७
११४७२	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	०	०	०	०	०	०
			०	०	०	०	०
ख.२	**प्रदेश सरकार**						
		१,८४,१४,३४७.७९	१५५,६९,५७८			२४५४५०५०	१८४१३१२०.४२
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर						
११४५६	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	१,८४,१४,३४७.७९	१५५६९५७८			२४५४५०५०	१८४१३१२०.४२

क्र.सं	विवरण	२०७८/७९ यथार्थ	२०७९/८० यथार्थ	२०८०/८१ यथार्थ	वृद्धि दर	२०८१ /८२	
						अनुमान	आसाढ सम्मको
११४७१	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	-	-	-	०	-	-
११४७२	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	-	-	-	०	-	-
ग.	**अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण**						
ग.१	**नेपाल सरकार**						
		३४७१६७०००	३६१९१३५००	३४०२९८२५०	०	३४३८२८०००	३३६३२१०४१
१३३११	समानीकरण अनुदान	९१९०००००	९०७४२५००	८०६३१०००		८४९०००००	७७९०४२४०
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	२२०६८९०००	२३४४७१०००	२३७८०५०००		२३९१७८०००	२३८७३३५००
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	१५०७८०००	८७००००००	१०३६२२५०		१३२५००००	१३२५००००
१३३१४	विषेश अनुदान चालु	०	१३००००००	०		०	०
१३३१५	विषेश अनुदान पूँजीगत	१४२०००००	०	६५००००००		६५००००००	६४३३३०१
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	०	०	०		०	०
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	५३००००००	१५००००००	५०००००००		०	०
१३३१८	अन्य अनुदान चालु (सामाजिक सुरक्षा समेत)						
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत						
ग.२	**प्रदेश सरकार**						

क्र.सं	विवरण	२०७८/७९ यथार्थ	२०७९/८० यथार्थ	२०८०/८१ यथार्थ	वृद्धि दर	२०८१ /८२	
						अनुमान	आसाढ सम्मको
		४७८२२००० ७२७००००	७५४२००००	६९४९३०००	०	७५२२४०००	७५२२४०००
१३३११	समानीकरण अनुदान		८५४००००	८०८५०००		७८५९०००	७८५९०००
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	५३९००००	२८३८२०००	२२४५८०००		१९३६५०००	१९३६५०००
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	११८७५०००		४५०००००		१३००००००	१३००००००
१३३१४	विषेश अनुदान चालु		१५००००००				
१३३१५	विषेश अनुदान पूँजीगत	२९०००००		९७०००००		८००००००	८००००००
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु		२३४९८०००				
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	२०३८७०००		२४७५००००		२७००००००	२७००००००
१३३१८	अन्य अनुदान चालु	-	-	-	०	-	-
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	-	-	-	०	-	-
ग.३	**अन्य आन्तरिक अनुदान**	०	०	०	०	०	०
१३४११	अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	-	-	-	०	-	-
१३४१२	अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान	-	-	-	०	-	-
कूल जम्मा							

४.४ आन्तरिक राजस्व संरचनाको अवस्था

गाउँपालिकाको विगत ३ आ.व.को यथार्थ आन्तरिक आयको स्रोत अनुसारको संरचना तथा तिनको कूल आन्तरिक आयमा रहेको योगदान तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका १६ : कूल राजस्वमा शीर्षकगत योगदान (रु. हजारमा)

आय शिर्षक	२०७८/७९ को यथार्थ आय	२०७९/८० को यथार्थ आय	२०८०/८१ को यथार्थ आय यथार्थ	वृद्धि दर	आ.व.०८१/८२ को	
					अनुमान	हालसम्मको आय
आन्तरिक आय		२१६४७७७७.८१	११०५६०००		११९६५९५०	
राजस्व बाँडफाँड						
संघीय सरकार	६६७३३१६८।९	६९७२७९५१।५	६६६४५७३१।२		८३४००२००	६७३५११३९।१
प्रदेश सरकार	१८४१४३४७।७९	१५५६९५७८	०		२४५४५०५०	१८४१३१२०।४२
अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण						
संघीय सरकार	३४७१६७०००	३६१९१३५००	३४०२९८२५०	०	३४३८२८०००	३३६३२१०४१
प्रदेश सरकार	४७८२२०००	७५४२००००	६९४९३०००	०	७५२२४०००	७५२२४०००
आूल आय	४८०१३६५१६।७	५४४२७८८०७.३१	४८७४९२९८१	०	५३८९६३२००	४९७३०९३००।५

४.५ राजस्व परिचालनमा रहेका सवालहरू

लिखु गाउँपालिका नुवाकोटमा रहेको र सबै प्रकारका प्रणालीको व्यवस्थापन गर्न सहज र पहुँच भएतापनि राजस्व परिचालनमा यस गाउँपालिकाको आफ्नै किसिमका सवाल र समस्याहरू रहेका छन्। राजस्व परिचालनमा देखिएका मूल सवालहरूलाई यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ।

(१) **तथ्यांक प्रणाली व्यवस्थीत गर्न नसक्नु** : यस गाउँपालिकामा नविन प्रविधिको प्रयोग गरेर हाल सम्म वस्तुस्थिति विवरण तयार गरिएको छैन। वस्तुस्थिति विवरणको अभावमा गाउँपालिकाको वास्तविक अवस्था चित्रण गर्न नसकिने भएकोले वस्तुस्थिति विवरण व्यवस्थीत गर्नु पर्ने देखिन्छ।

(२) **करयोग्य क्षेत्र र करदाताको स्पष्ट विवरण नहुनु** : गाउँपालिकामा भएका करदाताको खण्डिकृत तथ्यांक राखिएको छैन। गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरी करदाताहरूको खण्डिकृत तथ्यांक राख्ने र सोको आधारमा करको दायार फराकिलो पार्नुपर्ने अर्को थप सवालको रुपमा रहेको छ।

(३) **कर संकलन प्रविधिको प्रयोग** : कर संकलनको लागि सञ्चालन ल्याइएको सफट्वेयर गाउँपालिकामा स्थापना गरिएको छ भने वडाहरूमा दक्ष जनशक्तिको अभावमा पूर्ण रुपमा सञ्चालनमा ल्याउन सकिएको छैन । सफ्टवेयर प्रणालीमा वडा स्तरका करदाताहरूको विवरण राख्ने र वडा स्तरबाटै कर संकलन गर्ने अभ्यासलाई थप शसक्त पार्नुपर्ने देखिन्छ ।

(४) **करदाता शिक्षा र सुनुवाई प्रणाली**: करदाता शिक्षालाई थप प्रभावकारी बनाउन, एस.एम.एस. र हेल्प डेस्कलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्ने देखिन्छ। वडा सचिब लगायत वडाध्यक्षहरूलाई राजस्वका क्षेत्राधिकार सम्बन्धी प्रशिक्षण दिनुपर्ने देखिन्छ ।

(५) **राजस्वका नयाँ क्षेत्रको पहिचान**: राजस्व अभिबृद्धि गर्ने नयाँ क्षेत्रहरू जस्तै मालपोत, फोहरमैला व्यवस्थापन पार्किङ व्यवस्थापन आदिलाई करको दायरामा ल्याउनुपर्दछ ।

परिच्छेद-५

राजस्व सुधार कार्ययोजना

५.१ राजस्व सुधार कार्ययोजना

गाउँपालिकाको राजस्व संकलन सम्बन्धी कानुनी अधिकार, अन्य गाउँपालिकामा गरिएको अधिकारको अभ्यास, एक प्रभावकारी स्थानीय सरकारको रुपमा गाउँपालिकाले गनुपर्ने कार्यहरू लगायत समग्र अवस्था लाई मध्यनजर गर्दै लिखु गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनालाई देहाय अनुसार क्षेत्रगत रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

सुधारका क्षेत्रहरू	सुधारका क्रियाकलापहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
(क) कर राजस्व			
सम्पत्ति कर	➢ सम्पत्ति कर सम्बन्धी कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ➢ गाउँपालिका भित्र रहेका सबै सम्पत्ति सम्बन्धी करदाताको पहिचान गरी विवरण अद्यावधिक गरी दर पुनरावलोकन गर्ने।	➢ २०८२ मंसिर मसान्त	➢ राजस्व शाखा ➢ प्राविधिक शाखा ➢ राजस्व परामर्श समिति
भूमीकर (मालपोत)	➢ मालपोत संकलन कार्यविधि तयार पारी लागु गर्ने ➢ जग्गाको मूल्यको आधारमा दर निर्धारण गरी करका दर सफ्टवेयरमा मिलाउने ➢ मालपोत करदाताको लगत तयार पार्ने	२०८२ पुष मसान्त	➢ राजस्व उपशाखा ➢ प्राविधिक शाखा ➢ राजस्व परामर्श समिति

सुधारका क्षेत्रहरू	सुधारका क्रियाकलापहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
घरजग्गा वहाल कर	➢ घरजग्गा बहाल कर संकलन कार्यविधि निर्माण गर्ने ➢ घर तथा जग्गा वहालमा लगाउने घरधनीहरूको लगत संकलन गर्ने ।	२०८२ पौष मसान्त	➢ राजस्व परामर्श समिति ➢ राजस्व उपशाखा ➢ लेखा शाखा ➢ जिन्सी शाखा
व्यवसाय कर	➢ गाउँपालिका भित्र रहेका व्यवसायीहरूको स्थलगत दर्ता र नवीकरण अभियान सञ्चालन गर्ने	२०८२ भाद्र मसान्त भित्र	➢ प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ➢ वडा सचिवहरू ➢ राजस्व उपशाखा
	➢ करको दायरामा नआएका व्यवसायीलाई गाउँपालिकामा दर्ताको लागि सार्वजनिक सञ्चार माध्यम मार्फत आब्हान गर्ने ➢ घरदैलो कार्यक्रम मार्फत व्यवसाय दर्ता प्रमाणपत्र दिने तथा कर असुली गर्ने	प्रत्येक आर्थिक वर्ष भरी नियमित रुपमा	➢ राजस्व उपशाखा ➢ लेखा शाखा ➢ वडा सचिवहरू
	➢ निर्धारित समय भन्दा ढिलो कर तिर्नेलाई जरिवाना तथा छिटो तिर्नेलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने	प्रत्येक आर्थिक वर्ष भरी नियमित रुपमा	➢ गाउँपालिका ➢ राजस्व परामर्श समिति ➢ राजस्व उप शााखा
	➢ उद्योग बाणिज्य संघ शिवपुरीका प्रतिनिधिहरूसँग नियमित छलफल र अन्तरक्रिया गर्ने	निरन्तर	➢ राजस्व परामर्श समिति ➢ राजस्व उप शााखा
विज्ञापन कर	➢ सम्भाव्यता अध्ययन गरी न्यूनतम ठेक्का अंक कायम गर्ने	आ.व. २०८२/०८३ भित्र	➢ राजस्व परामर्श समिति ➢ राजस्व उप शााखा

सुधारका क्षेत्रहरू	सुधारका क्रियाकलापहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
(ख) गैरकर राजस्व			
वहाल विटौरी शुल्क	➢ पर्ति जग्गा र ती जग्गामा बनेका निजी संरचनाको अभिलेख तयार पार्ने र करको दायरामा ल्याउने	सम्भावना खोज्ने	➢ राजस्व परामर्श समिति ➢ राजस्व उप शाखा
स्थानीय पूर्वाधार उपयोग सेवा	➢ पर्यटकीय तथा धार्मिक क्षेत्रमा पूर्वाधार तयार गरी करको दायरामा ल्याउने ➢ तरकारी तथा फलफूल संकलन केन्द्र निर्माण गरी उपयोग सेवा शुल्क असुल गर्ने	आ.व. २०८३/०८४ भित्र	➢ राजस्व परामर्श समिति ➢ राजस्व उप शाखा
	➢ बस तथा जीप पार्क निर्माण गरी पार्किङ शुल्क संकलन गर्ने ➢ फोहरमैला व्यवस्थापन संकलन सबै वडासम्म पुऱ्याएर सेवा शुल्क गाउँपालिका मार्फत संकलन गर्ने	आ.व. २०८२/०८३ भित्र सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने	➢ गाउँसभा, गाउँपालिका ➢ राजस्व परामर्श समिति ➢ राजस्व उपशाखा
नक्सापास दस्तुर	➢ ग्रामिण क्षेत्र लगायत शहरी क्षेत्रमा नक्सापास अनिवार्य गराउने र अभिलेखीकरण तथा नियमित कार्यलाई तिव्रता दिने	भैरहेको, अझ प्रभावकारी बनाउने	➢ राजस्व परामर्श समिति ➢ प्राविधिक शाखा ➢ गाउँकार्यपालिका
अन्य दस्तुर तथा सेवा शुल्क	➢ गाउँपालिकामा बुझाउनु पर्ने विभिन्न कर दस्तुरहरूको बारेमा स्थानीय संचार माध्यम मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	आ.व. २०८२/०८३ मंसिर भित्र	➢ गाउँकार्यपालिका ➢ लेखा शाखा ➢ राजस्व उपशाखा
(ग) आर्थिक विकास र लगानी			
सम्भाव्य आर्थिक क्षेत्रको पहिचान, निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	पूर्वाधार बनाउन सकिने जग्गामा पूर्वाधार निर्माण गर्ने	आ.व. ०८३।०८४ आषाढ मसान्तसम्म	गाउँकार्यपालिका

सुधारका क्षेत्रहरू	सुधारका क्रियाकलापहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
(घ) राजस्व प्रशासन			
राजस्व संकलन तथा अभिलेख	➢ सफ्टवेयरको स्थापना गरी सफ्टवेयरमा करका दर अद्यावधिक गर्ने र करदाताको विवरण सोही सफ्टवेयरमा प्रविष्ट गर्ने	सो सम्बन्धी कार्य भैरहेको र अझ प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्ने ।	➢ गाउँकार्यपालिका ➢ राजस्व उपशाखा
सूचना तथा पारदर्शिता	➢ स्थानीय सञ्चार माध्यमको अधिकतम प्रयोग गरी करदाताहरूलाई कर तिर्न सुसुचित गर्ने । ➢ गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरू र बजार क्षेत्रमा करबाट संकलन भएको रकम खर्च हुने शीर्षक समावेश गरी फ्लेक्स प्रिन्ट बनाई टास्ने	मासिक रुपमा	➢ गाउँकार्यपालिका ➢ प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ➢ लेखा शाखा ➢ राजस्व उपशाखा ➢ वडा सचिवहरू
	➢ गाउँपालिकाको आम्दानी र खर्च (विशेष गरी आन्तरिक राजस्व तथा तिनको उपयोग) नियमित रुपमा सार्वजनिक गर्ने		
अनुगमन	➢ करदाताहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने छुटेका करदातालाई करदाताको सूचीमा समावेश गर्ने । ➢ राजस्व अनुगमन कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ➢ कर संकलनमा हुन सक्ने चुहावटलाई ध्यानमा राखी अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाउने	➢ आ.ब.०८२/०८३ भित्र ➢ अनुगमन प्रत्येक तीन महिनामा	➢ राजस्व परामर्श समिति ➢ राजस्व उपशाखा

सुधारका क्षेत्रहरू	सुधारका क्रियाकलापहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
करदाता तथा कर्मचारी प्रोत्साहन कार्यक्रम	➢ बढी कर तिर्ने वा अन्य किसिमका उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान गर्ने ➢ कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा कर्मचारीहरूलाई पुरस्कृत गर्ने	वार्षिक रुपमा (गाउँसभा गर्ने दिनमा)	➢ प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत ➢ कार्यपालिका
सूचना प्रविधिको उपयोग	करदाता विवरण अद्यावधिक गर्ने (GIS मार्फत Tax Mapping Database System)	आगामी आ.ब. को कार्तिक भित्र सुचना प्रविधि शाखा	राजस्व उपशाखा, सुचना प्रविधि शाखा
	राजस्व उपशाखामा कार्यरत कर्मचारीहरू र वडा सचिवहरूलाई राजस्व संकेत अनुसार राजस्व संकलन गर्न आवश्यक तालिम उपलब्ध गराउने	२०८३ भाद्र मसान्त सम्म	राजस्व उपशाखा र सफ्टवेयर प्रदायक संस्था
	शीर्षकगत करदाता विवरण तयारी अद्यावधिक गर्ने (GIS मार्फत Tax Mapping Database System)	आगामी आ.ब. को कार्तिक भित्र	राजस्व उपशाखा, सुचना प्रविधि शाखा

सुधारका क्षेत्रहरू	सुधारका क्रियाकलापहरू	समयावधि	जिम्मेवारी

परिच्छेद-६

आगामी तिन वर्षको आय प्रक्षेपण

६.१. राजस्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा राजस्व प्रक्षेपण

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन पश्चात्को आगामी तीन वर्ष (आ.व. २०७८/७९ देखि २०८०/८१) को लागि राजस्व प्रक्षेपण गरिएको छ। राजस्वको प्रक्षेपण गर्दा विगतका ३ आ.व. को राजस्व वृद्धि दर, चालु आ.व. मा गरिएको अनुमान र चालु आ.व.को चैत्र मसान्तसम्म संकलन भएको आयका आधारमा गरिएको छ। गत आ.व. मा नसमेटिएका आयका शीर्षकहरूको हकमा राजस्व सुधार कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएका कार्यक्रमले पार्ने प्रभावलाई मध्येनजर गरी तथ्याङ्कमा आधारमा गरिएको छ। आय प्रक्षेपणका आधारहरूलाई शीर्षकगत रुपमा देहायअनुसार व्याख्या गरिएको छ।

तालिका २ : आगामी आ.व.हरूका लागि राजस्व प्रक्षेपणका आधारहरू

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८१/८२ कोकुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
क.	**आन्तरिक आय तर्फ**		
११३१३	सम्पत्ति कर	९५६,५८०	आ.व. २०८२/८३ मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११३१४	भूमी कर (मालपोत)	१२३०,०००	आ.व. २०८२/८३ मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११३२१	घर बहाल कर	५५२,०००	आ.व.२०८२/८३ मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११४५१	सवारी साधन कर	०	यस शिर्षकमा राजस्व संकलन गर्न नमिल्ने

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८१/८२ कोकुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
११४५२	पूर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	०	यस शिर्षकमा राजस्व संकलन गर्न नमिल्ने
११४७०	विज्ञापन कर	४७४००	आ.व. २०८२/८३ मा कूल सम्भावनाको ५० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११६३२	जडिबुटी तथा कवाडी कर	०	यस शिर्षकमा राजस्व संकलन गर्न नमिल्ने
११३२२	बहाल विटौरी शुल्क	०	यस शिर्षकमा हाललाइ सम्भावना देखिएन।
११४७१	अन्य मनोरञ्जन कर	-	यस शिर्षकमा हाललाइ सम्भावना देखिएन।
११६९१	अन्य कर	१००	आ.व. २०८२/८३ मा कूल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४६११	व्यवसाय कर	२०००००	आ.व. २०८२/८३ मा ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११६१३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	२०००००	आ.व.२०८२/८३ मा ९० प्रतिशत र त्यसपछिका वर्षहरुमा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८१/८२ कोकुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
१४१५१	सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय	०	यस शिर्षकमा हाललाइ सम्भावना देखिएन।
१४२१२	सरकारी सम्पत्ति बिक्रीबाट प्राप्त रकम	०	यस शिर्षकमा हाललाइ सम्भावना देखिएन।

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८१/८२ कोकुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
१४२१३	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	०	अनुमान नगरिएको
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	०	अनुमान नगरिएको
	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा विक्री	१५०००००	आ.व. २०८२/८३ मा कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
	फोहरमैला व्यवस्थापन सेवा शुल्क	०	यस शिर्षकमा हाललाइ सम्भावना देखिएन ।
१४२२९	प्रशासनिक सेवा शुल्क	१०००००	आ.ब. २०८२/८३ मा एकमुष्ट १ लाख र त्यसपछि क्रमशः १० प्रतिशतले बृद्धि हुँदै जाने अनुमान
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	३००००	आ.ब. २०८२/८३ मा एकमुष्ट ३० र त्यसपछि क्रमशः १० प्रतिशतले बृद्धि हुँदै जाने अनुमान
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	३००००	आ.व. २०८२/८३ मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२४१	पार्किङ्ग शुल्क	०	अनुमान गरिएन
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	३८७५००	आ.व. २०८२/८३ मा कूल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२४३	सिफारिस दस्तुर	९८५०००	आ.व. २०८२/८३ मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर		सबै प्रकारका दस्तुरहरुलाइ सिफारिस दस्तुरकै समुहमा राखिएको छ ।
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर		

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८१/८२ कोकुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
१४२४९	अन्य दस्तुर (दर्ता, अनुमति, इजाजत आदि)		
१४३११	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत	१००००	आ.व. २०८२/८३ मा कूल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	२५०००	आ.व. २०८२/८३ मा कूल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४५२९	अन्य राजस्व	१०००००	आ.व. २०८२/८३ मा कूल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने

राजस्व संकेत	**राजस्व शीर्षक**	२०८१/८२ **कोकुल सम्भाव्यता**	**आगामी आ.व. हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार**
ख.	**राजस्व बाँडफाँट**		
ख.१	**नेपाल सरकार**		
१४४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर		चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१४४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क	-	
१४१५३	बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी		गत आ.को प्राप्त रकममा क्रमशः ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने अनुमान
ख.२	**प्रदेश सकार**	०	
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	०	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८१/८२ कोकुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व. हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
११४५६	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	०	चालु आ.व.मा का लागि गरिएको अनुमान रकममा क्रमशः ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने
११४७१	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	०	अनुमान गर्न सकिएन
११४७२	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	०	अनुमान गर्न सकिएन।
ग.	**अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण**		
ग.१	**नेपाल सरकार**		
१३३११	समानीकरण अनुदान		आ.व. २०७८/७९ मा चालु आ.व. रकममा ५ प्रतिशतले बढ्ने र त्यसपछि क्रमशः १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु		चालु आ.व.मा का लागि गरिएको अनुमान रकममा क्रमशः ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत		
१३३१४	विषेश अनुदान चालु		चालु आ.व.मा का लागि गरिएको अनुमान रकममा क्रमशः ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने
१३३१५	विषेश अनुदान पूँजीगत		
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु		गत आ.व.मा प्राप्त यथार्थ रकममा क्रमशः ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत		
१३३१८	अन्य अनुदान चालु (सामाजिक सुरक्षा समेत)		अनुमान नगरिएको
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	०	
ग.२	**प्रदेश सरकार**	५३०४०	
१३३११	समानीकरण अनुदान	६६०४	चालु आ.व.को अनुमानमा ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८१/८२ कोकुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व. हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	१४१५६	गत आ.व.को यथार्थ रकममा ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	२३००	
१३३१४	विषेश अनुदान चालु	२९९८०	गत आ.व.को यथार्थ रकममा ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१५	विषेश अनुदान पूँजीगत	०	
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	०	चालु आ.व.को अनुमानमा ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	०	
१३३१८	अन्य अनुदान चालु	०	अनुमान नगरिएको
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	०	
ग.३	**अन्य आन्तरिक अनुदान**	०	
१३४११	अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	०	अनुमान नगरिएको

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८१/८२ को कुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
१३४१२	अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान	०	
कूल जम्मा		६,४५९,६६०	

६.२. आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण

गाउ'पालिकाको आगामी ३ वर्षको प्रक्षेपित आयको विवरण आय शीर्षकको सम्भाव्य आधार तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनलाई आधार मानी गरिएको छ। राजस्वको प्रक्षेपण गर्दा राजस्व कोडको आधारमा गरिएको छ।

तालिका १८ : आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण (रु. हजारमा)

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८०/८१ यथार्थ	२०८१/८२ को अनुमान	२०८२/८३ को प्रक्षेपण	२०८३/८४ को प्रक्षेपण	२०८४/८५ को प्रक्षेपण
क.	**आन्तरिक आय तर्फ**	११०,५६०००	१२०००००००	१३०००००००	१४०००००००	१५०००००००
११३१३	सम्पत्ति कर					
११३१४	भूमी कर (मालपोत)					
११३२१	घर बहाल कर					
११४५१	सवारी साधन कर					
११४७०	विज्ञापन कर					
११६३२	जडिबुटी तथा कवाडी कर					
११३२२	बहाल विटौरी शुल्क					
११४७१	अन्य मनोरञ्जन कर					
११६९१	अन्य कर					
१४६११	व्यवसाय कर					
११६१३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर					
१४१५१	सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय					
१४२१२	सरकारी सम्पत्ति बिक्रीबाट प्राप्त रकम					
१४२१३	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम					
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री					
	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा विक्री					
	फोहरमैला व्यवस्थापन सेवा शुल्क					

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८०/८१ यथार्थ	२०८१/८२ को अनुमान	२०८२/८३ को प्रक्षेपण	२०८३/८४ को प्रक्षेपण	२०८४/८५ को प्रक्षेपण
१४२२९	प्रशासनिक सेवा शुल्क					
१४२२१	न्यायिक दस्तुर					
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी					
१४२४१	पार्किङ्ग शुल्क					
१४२४२	नक्सापास दस्तुर					
१४२४३	सिफारिस दस्तुर					
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर					
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर					
१४२४९	अन्य दस्तुर (दर्ता, अनुमति, इजाजत आदि)					
१४२९१	पर्यटन शुल्क					
१४३११	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत					
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत					
१४५२९	अन्य राजस्व					

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८०/८१ यथार्थ	२०८१/८२ को अनुमान	२०८२/८३ को प्रक्षेपण	२०८३/८४ को प्रक्षेपण	२०८४/८५ को प्रक्षेपण
ख.	**राजस्व बाँडफाँट**					
ख.१	**नेपाल सरकार**	६६६४५७३१.२	८३४००२००	९१७४०२२०	१००९१४२४२	१११००५६६६
१४४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	४५६९९२९३.२७	६११७०७१६	६७२८७७८७	७४०१६५६६	८१४१८२२३

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८०/८१ यथार्थ	२०८१/८२ को अनुमान	२०८२/८३ को प्रक्षेपण	२०८३/८४ को प्रक्षेपण	२०८४/८५ को प्रक्षेपण
१४४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क	२०९४६४३७.९३	२२२२९४८४	२४४५२४३२	२६८९७६७५	२९५८७४४३
१४१५३	बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी					
ख.२	**प्रदेश सकार**	१५५६९५७८	२४५४५०५०	५५००००००	५५००००००	६५००००००
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	०	०	२५००००००	२५००००००	३००००००
११४५६	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	१५५६९५७८	२४५४५०५०	३००००००	३००००००	३५००००००
११४७१	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	०	०			
११४७२	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	०	०			
ग.	**अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण**					
ग.१	**नेपाल सरकार**	३७८२१०८००	४१६०३१८८०	३७८२१०८००	४१६०३१८८०	३७८२१०८००
१३३११	समानीकरण अनुदान	९३३९००००	१०२७२९०००	९३३९००००	१०२७२९०००	९३३९००००
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	२६३०९५८००	२८९४०५३८०	२६३० ९५८००	२८९४०५३८०	२६३० ९५८००
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	१४५७५०००	१६०३२५००	१४५७५०००	१६०३२५००	१४५७५०००
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	०	०	०	०	०
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत	७१५००००	७८६५०००	७१५००००	७८६५०००	७१५००००
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु					
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	५००००००	५५००००००	५००००००	५५००००००	५००००००

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०८०/८१ यथार्थ	२०८१/८२ को अनुमान	२०८२/८३ को प्रक्षेपण	२०८३/८४ को प्रक्षेपण	२०८४/८५ को प्रक्षेपण
१३३१८	अन्य अनुदान चालु (सामाजिक सुरक्षा समेत)	-	-			
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	-	-			
ग.२	**प्रदेश सरकार**	६९४९३०००	७५२२४०००	८२७४६४००	९१०२१०४०	१००१२३१४४
१३३११	समानीकरण अनुदान	८०८५०००	७८५९०००	८६४४९००	९५०९३९०	१०४६०३२९
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	२२४५८०००	१९३६५०००	२१३०१५००	२३४३१६५०	२५७७४८१५
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	४५०००००	१३००००००	१४३०००००	१५७३००००	१७३०३०००
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	०	०	०	०	०
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत	९७०००००	८००००००	८८०००००	९६८००००	१०६४८०००
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	०	०	०	०	०
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	२४७५००००	२७००००००	२९७०००००	३२६७००००	३५९३७०००
१३३१८	अन्य अनुदान चालु					
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत					
ग.३	**अन्य आन्तरिक अनुदान**					
१३४११	अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान					
१३४१२	अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान					
कूल जम्मा						

६.३. आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण शारांश

कुल आयमा आन्तरिक आयको योगदानको विश्लेषण गर्दा आ.व. २०८१/८२ मा १.९६ प्रतिशत देखिन्छ। आ.व. २०८२/८३ मा आन्तरिक आय कुल आयका २.२८ प्रतिशत मात्र हुन सक्नेछ। आय शीर्षकको सम्भाव्य आधार तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनलाई आधार मानि गाउँपालिकाको ३ वर्षको

प्रक्षेपित आयको विवरण शारांशमा तल दिइएको छ।

तालिका १९ : आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण (रु. हजारमा)

क्र.सं.	राजस्व शिर्षक	२०८०/८१ यथार्थ	२०८१/८२ को अनुमान	२०८२/८३ को प्रक्षेपण	२०८३/८४ को प्रक्षेपण	२०८४/८५ प्रक्षेपण
क.	**आन्तरिक आय**	११०,५६०००	१२०००००००	१३०००००००	१४०००००००	१५०००००००
ख.	**राजस्व बाँडफाँड**	८२२१५३०९.२	१०७९४५२५०	९७२४०२२०	१०६४१४२४२	११७५०५६६६
	नेपाल सरकार	६६६४५७३१.२	८३४००२००	९१७४०२२०	१००९१४२४२	१११००५६६६
	प्रदेश सरकार	१५५६९५७८	२४५४५०५०	५५००००००	५५००००००	६५००००००
ग.	**अनुदान तथा वित्तिय हस्तान्तरण**	४४७७०३८००	४९१२५५८८०	४६०९५७२००	५०७०५२९२०	४७८३३३९४४
	संघीय सरकार	३७८२१०८००	४१६०३१८८०	३७८२१०८००	४१६०३१८८०	३७८२१०८००
	प्रदेश सरकार	६९४९३०००	७५२२४०००	८२७४६४००	९१०२१०४०	१००१२३१४४
	अन्य आन्तरिक अनुदान					
कुल जम्मा		५४०,९७५,१०९	६११,२०१,१३०	५७१,१९७,४२०	६२७,४६७,१६२	६१०,८३९,६१०
कुल आयमा आन्तरिक आयको योगदान (प्रतिशत)		२.०४	१.९६	२.२८	२.२३	२.४६

परिच्छेद-७

अपेक्षित नतिजा

१. कूल राजस्वमा आन्तरिक आयको योगदान २ प्रतिशत जति मात्रै रहेकोले राजस्व बृद्धि गर्न पहल गर्नुपर्ने ।

२. गत आ.व.को आन्तरिक आय कुल आयको २ प्रतिशत हाराहारीमा रहेको छ ।

३. आगामी आ.व.मा १० प्रतिशत र त्यस पछिका वर्षहरुमा पनि १० प्रतिशत र अर्को वर्ष १० प्रतिशत कै हाराहारीमा बृद्धि हुने देखिन्छ ।

४. कर तथा गैह्र कर राजस्वको वृद्धिदर न्यून रहेको छ ।

५. कर राजस्व ५ प्रतिशतले वृद्धि हुने देखिन्छ ।

६. गैह्र कर राजस्व ५ देखि १० प्रतिशतले वृद्धि हुँदै गएको छ ।

७. राजस्व बाँडफाँड ५ प्रतिशतले वृद्धि हुँदै गएको छ ।

८. अनुदान तथा वित्तिय हस्तान्तरण करिब ५ प्रतिशतले वृद्धि हुँदै गएको छ ।

९. समग्र राजस्व ५ प्रतिशतले वृद्धि हुँदै गएको छ ।

अनुसूचीहरू

१. वडा स्तरीय छलफलमा सहभागीहरुको उपस्थितिको विवरण

२. वडा स्तरीय छलफलमा राजस्वका क्षेत्रहरु सहित करदाता संख्याको विवरण ३. कार्यक्रमका तस्बीरहरु

अनुसूची १:

वडा स्तरीय छलफलमा सहभागीहरुको उपस्थितिको विवरण

अनुसूची २

शिवपुरी गाउँपालिका स्तरमा वडा स्तरीय छलफलबाट प्राप्त राजस्वका क्षेत्रहरु सहित करदाता संख्याको विवरण

शिवपुरी गाउँपालिका

नुवाकोट

गाउँपालिका तथा वडा तहमा राजस्व सम्भाव्यता अध्ययनको लागि आधारभूत तथ्यांक

क्र.सं.		वडा नं.								कैफियत
		१	२	३	४	५	६	७	८	
३रको वर्गीकरण		घर संख्या								
१	कच्चीघर (कच्ची जोडाई भई कच्ची छाना भएको)				५६८					५६८
२	कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : एक तले	१०५०	५४५	२६७		१२५९		६४८		३७६९
३	कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : दुई तले			२२६					७७१	९९७
४	कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : दुई तले भन्दा माथी					४१	६२०			६६१
५	पिलर सिस्टम नभएको पक्की घर : एक तले			७	१०			१००	२०	१३७
६	पिलर सिस्टम नभएको पक्की घर : दुई तले								१५	१५
७	पिलर सिस्टम नभएको पक्की घर : तीन तले		५०						१२	१२

क्र.सं.		वडा नं.								कैफियत
		१	२	३	४	५	६	७	८	
८	पिलर सिस्टम नभएको पक्की घर : तीन तले भन्दा माथी		१०						७	१७
९	पिलर सिस्टम भएको पक्की घर : एक तले	५०		२२			५००			५७२
१०	पिलर सिस्टम भएको पक्की घर : दुई तले			४			२५०			२५४
११	पिलर सिस्टम भएको पक्की घर : तीन तले			१			५०	२०		७१
१२	पिलर सिस्टम भएको पक्की घर : तीन तले भन्दा माथी									
१३	व्यापारीक तथा औद्योगिक प्रयोजनका लागि निर्मित घर (नोटः व्यपारिक कम्पलेक्स, पार्टी प्यालेस, अस्पताल, कोल्ड स्टोर, निजी विद्यालय तथा क्यापस आदी)									
	जम्मा	११००	६०५	५२७	५८२	१३००	१४२०	७६८	८२५	७१२३

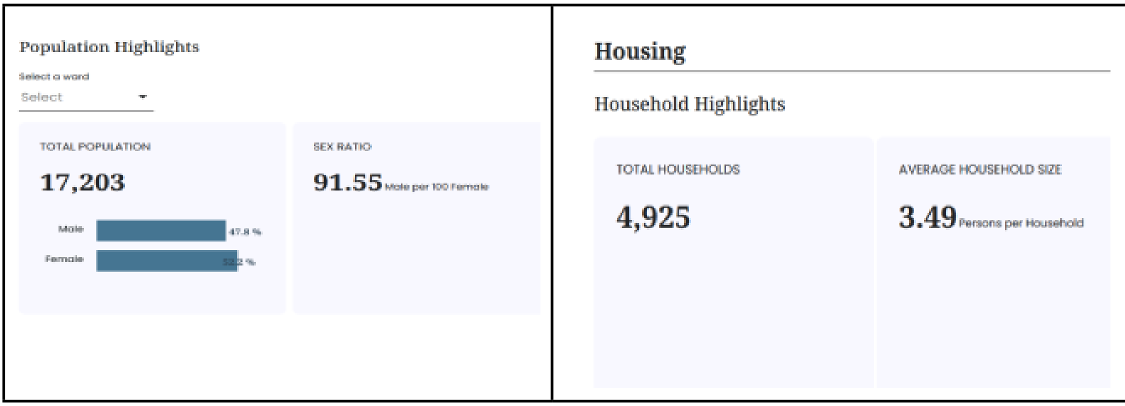

२. जग्गाको विवरण

क.सं.	जग्गाको किसिम	क्षेत्रफल (रोपनी, विघा, क√ा)	जम्मा
		१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८	
१	अब्बल (रोपनी)	४००० ५०० २००० ९७६ २०० ५२० १००० २५०	९,४४६
२	दोयम (रोपनी)	४००० ८०० ५०० २५०० ३१०० ५००० ३००८ ४०००	२२,९०८
३	सिम र चाहार (रोपनी)	३००० ५१५ ५७५ ५०० २१०० ३००० ६०० ४०००	१४,२९०
जम्मा		११००० १८१५ ३०७५ ३९७६ ५४०० ८५२० ४६०८ ८२५०	४६,२९०

३. पालिकाको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन वा भौतिक निर्माण

क्र.सं.	स्थान वा भौतिक निर्माण विवरण	संख्या/क्षेत्रफल	परिचालनको अवस्था
१			
२			
३			

४. पालिका क्षेत्रमा रहेका सवारी साधनको विवरण

क्र.सं.	सवारी साधन	संख्या	कैफियत
१	बस, ट्रक, लरी र अन्य हेभी गाडी	२	
२	भाडाका कार र जिप	२	
३	भाडाका टेम्पो		

क्र.सं.	सवारी साधन	संख्या	कैफियत
४	भाडाका मिनीबस		
५	निजी कार, टेम्पा		
६	निजी स्कुटर, मोटरसाइकल		
७	ठेलागाडा तथा रिक्सा		
जम्मा			

६. पालिका/वडा क्षेत्रमा रहेका व्यापार व्यवसायको विवरण

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	वडा नं.								कैफियत
		१	२	३	४	५	६	७	८	
१	**व्यापारिक वस्तु**	**खुद्रा**								
१.१	चुरोट, रक्सि, ज्वेलरी पसल	३३	१२	१०		१५		५	१०	८५
१.२	निर्माण सामग्री, कम्प्युटर विद्युत्त सामान, क्यामेरा, टेलिभिजन, रेडियो, कार्पेट, पेट्रोलियम पदार्थ	१	२				१			४
१.३	खाद्य पदार्थ, कपडा पसल	२	२	५	२१	१३		१५	७	६३
१.४	सवारी साधन					१	१०		१	१२
२	**विशेषज्ञ परामर्श तथा अन्य व्यावसायिक सेवा**									
२.१	चिकित्सक, इन्जिनियर, कानुन व्यवसायी, लेखा परिक्षक, परामर्शदाता, बीमा एजेन्ट, सर्भेयर, अनुवादक, शेयर दलाल, सामान ढुवानीकर्ता तथा कम्पनी					२				२
२.२	संस्थागत पेन्टर									
३	निर्माण व्यवसाय (प्रधान कार्यालय भएको)									
४	उत्पादनमूलक उद्योग									
५	उर्जामूलक उद्योग									
६	कृषि तथा वन जन्य उद्योग							२		२

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	वडा नं.								कैफियत
		१	२	३	४	५	६	७	८	
७	खनिज उद्योग									
८	पर्यटन उद्योग									
९	सेवा उद्योग						४			४
१०	निर्माण उद्योग									
११	**संचार सेवा**									
११.१	निजी क्षेत्रको हुलाक, कुरियर, फोन, इमेल, इन्टरनेट									
११.२	छपाई तथा प्रकाशन									
१२	**बित्तीय सेवा**									
१२.१	बाणिज्य बैंक (नेपाल सरकारको पूर्ण स्वामित्व बाहेक)									
१२.२	वित्तीय कम्पनी (मुख्य कार्यालय भएको)							३		३
१२.३	बीमा कम्पनी									
१२.४	वित्तीय कम्पनी (शाखा कार्यालय), मनि एक्सचेन्ज, शेयर कारोबार									
१२.५	सहकारी बैंक									
१३	**स्वास्थ्य सेवा**									
१३.१	गैरसरकारी अस्पताल, नर्सिङ्ग होम									
१३.२	क्लिनीक तथा ल्याव	१								१
१४	**शिक्षा सेवा**									
१४.१	निजी क्षेत्रका स्कुल, क्याम्पस, विश्वविद्यालय									
१४.२	तालीम तथा अनुसंधान केन्द्र									
१५	**मर्मत सम्भार सेवा**									
१६	**अन्य सेवा**									

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	वडा नं.								कैफियत
		१	२	३	४	५	६	७	८	
१६.१	विज्ञापन, व्यूटी पार्लैर, सैलुन, फोटो स्टुडियो, पेन्टर, बिक्रेता (मासु, फूल विरुवा, सिसा, प्लाईउड, भाँडाकुडाँ, खेलौना, गिफ्फट), पुल हाउस						१			१
१६.२	वैदेशिक रोजगार									
१६.३	स्वदेशिक रोजगार									
१६.४	रियस स्टेट									
१६.५	पशु बधशाला									
१६.६	स्टिल काठ फर्निचर						१	२	२	५
१६.७	केबुल नेटवर्किङ्ग									
१७	**अन्य व्यवसाय**									
१७.१	पार्क, पिकनिक स्पट									
१७.२	टुर अपरेटर									
१७.३	मथि उल्लेखति नभएको									
१७.४	मथि उल्लेखति नभएको									
१७.५	मथि उल्लेखति नभएको (व्यवसायीक होटल)							२५		२५
	जम्मा व्यवसायको संख्या									२०७

अनुसूची ३: कार्यक्रमका तस्बीरहरु